

PROMET IN GOSTILNA

List za promet s tujci in pospeševanje obrta, posebno gostilničarstva.

Uradno glasilo deželne zveze za tujski promet na Kranjskem v Ljubljani.

List izhaja vsak mesec enkrat. Naročnina znaša: Za celo leto 5 K, za pol leta 3 K, pozamesne številke po 50 h. Uredništvo in upravnništvo v pisarni deželne zveze za tujski promet na Kranjskem v Ljubljani, hotel Lloyd, Miklošičeva cesta.

Z a k a j ?

Skoro se moramo opravičiti, da izdamo nov list, ko že itak izhaja mnogo slovenskih listov, toda živa potreba, delovati s peresom na poljih, za katera še nimamo strokovnih listov, nas je dovedla do tega.

Res je, v mnogih ozirih se je naš narod čudovito probudil, toda

v narodnogospodarskem oziru

ga je treba še v marsičem vzgajati in probujati.

Vsi imamo danes občutek, da se nam bližajo boljši in mirnejši časi, časi, v katerih lahko narodnogospodarsko napredujemo. Za to je pa tudi že zadnji čas.

Promet

se je v zadnjih letih razvil v celi Evropi in tudi v našem cesarstvu tako orjaško, da bi bili slepi, ako bi tega ne zapazili. Nove železnice, prepegajoče kakor mreža našo domovino, bodo prinesle v deželo **narodnogospodarsko tekmovanje** in žalostno bi bilo, ako bi se prepozno probudil **podjetni** duh v našem ljudstvu, nastala bi nepregledna škoda.

Pred dvema letoma je bilo, ko so rodoljubni možje uvideli, da moramo **sami** skrbeti za razvoj tujskega prometa. To vprašanje je postalo vsled Bohinjske železnice naravnost pereče in vsled tega se je ustanovila deželna zveza za tujski promet na Kranjskem.

Zrno tujskega prometa je padlo na rodovitna tla in ljudstvo, posebno na Gorenjskem, je hitro razumelo in se zavzelo za to narodnogospodarsko stroko in danes lahko rečemo z zadoščenjem in ponosom, da so te korenine že široko in globoko prodrle v ljudstvo.

Pri nas pa se marsikatera stvar popolnoma drugače zasuče, kakor drugod in to se je zgodilo tudi tukaj.

Orali smo polje tujskega prometa, od katerega bode gotovo dobivalo prebivalstvo bogate vire dohodkov in blagostanja, pri tem smo pa skoro prišli čez meje našega delokroga na ono polje, ki je v tesni zvezi s tujskim prometom, prišli smo v dotiko z **obrtom**.

Obrt, ki je najmočnejši in najbolj razširjen po naši domovini, je gostilničarstvo. Povzdigniti ta stan, vneti v njem duh napredka in samozavesti, to je postala kmalu ena naših najglavnejših nalog.

„Za uk si prebrisane glave“,
pravi Vodnik našemu ljudstvu in nadaljuje:
„Išče te sreča, um ti je dan,
našel jo bodeš, ak' nisi zaspan“.

Ni dvoma, da so naši rojaki tudi za gostilničarstvo jako pripravi, treba jim je le pouka in šol in gotovo bodo postali sčasoma naši domači gostilničarji ugledni hotelirji ne samo pri nas, marveč jih bodo iskali tudi na jugu in drugod.

To pa velja tudi za druge obrte, ki so v zvezi s prometom.

Nismo delovali dolgo in že smo izprevideli, da naš mali obrt, posebno na deželi, nikakor ne zadošča zahtevam tujskega prometa. Novo polje se nam je odprlo: **Prebujevanje našega ljudstva k napredku tudi v drugih obrtnih strokah.** Tako smo prišli v zvezo s trgovinsko in obrtno zbornico kranjsko ter obrtnopospeševalnim zavodom na Dunaju. In ta zveza, o kateri iskreno želimo, da bi bila trajna, bo rodila po našem mnenju najboljše vspehe.

Dokler ne dobimo v deželi lastnega obrtnopospeševalnega zavoda in lastnih strokovnih listov, mislimo, da si bosta promet in pospeševanje obrta v našem listu dobra zaveznika, ter se vzpodbujala drug drugega.

Kdor ima torej srce in razum za **narodnogospodarski napredek** domovine, tega prosimo, naj nas podpira, naroči in priporoča naš list, pripomore naj v to, **da napoči za naš narod tudi v narodnogospodarskem oziru prebujenja in vstajenja dan.**

Konzorcij „Promet in gostilna“.

Kip „Kranjica“, modeliral kipar Berneker na Dunaju, razstavila d. zv. za tujski promet na avstrijski razstavi v Londonu l. 1906.

Kip „Kranjec“, modeliral kipar Berneker na Dunaju, razstavila d. zv. za tujski promet na avstrijski razstavi v Londonu l. 1906.

Poročilo o delovanju deželne zveze za tujski promet na Kranjskem

leta 1906 in 1907 in program za bodočnost.

Tujski promet na Kranjskem pred ustanovitvijo deželne zveze za tujski promet sicer ni bil neznan, vendar je zaslužila naša kronovina spričo številnih naravnih krasot in planinskega podnebja na vsak način večjega obiska.

Zgradba bohinjske železnice, ki je odprla svetu celo vrsto doslej tujskemu prometu zaključenih krajev, je dala neposredno povod, da se je ustanovilo posebno društvo za pospeševanje tujkega prometa na Kranjskem, to je deželna zveza za tujski promet, katere ustanovni občni zbor je bil dne 24. junija 1905. Ustanovitelji zveze so bili župan in državni poslanec Ivan Hribar, primarij dr. Vinko Gregorič, odvetnik dr. Valentin Krisper in lekarnar in občinski svetnik Ubald pl. Trnkoczy.

Društvo je izprva našlo kaj malo opore med ljudstvom, toda ni se strašilo dela, ampak po gotovem in dobro razmišljenem načrtu je po dveh letih, v katerem času je tiho delalo, ustanavljalo podružnice, prirejalo predavanja in sestanke, doseglo prav lepe uspehe. Na solidni, s trudom pridobljeni podlagi zdaj lahko stopa med svet in seznanjeni širše občinstvo z dosedanjim delovanjem in s programom, ki ga misli v bodoče izvrševati.

Iz delovanja prvega poslovnega leta 1906 omenjamo le nekaj najvažnejših stvari. Kdor se želi natančneje informirati, mu na željo pošljemo tiskano letno poročilo.

Zveza je ustanovila brezplačno posredovalnico za letoviška stanovanja, ki je bila jako potrebna in je imela vedno veliko vpraševanj in naročil. Sestavljen je bil kataster stanovanj za tujce in letoviščanje in na podlagi tega smo lahko dajali pojasnila.

Založili in izdali smo v 4000 izvodih poučno brošuro: „Kako je povzdigniti tujski promet v kakem kraju“ ter jo brezplačno razdelili po deželi.

Zveza se je v jako velikem obsegu l. 1906 udeležila avstrijske razstave v Londonu in mednarodne razstave v Milanu. Reklamo je sploh delala takoj v pričetku z opisi in slikami v različnih tu- in inozemskih listih in brošurah. Stopila je tudi takoj v osrednjo zvezo avstrijskih deželnih zvez za tujski promet in se vdeleževala vseh konferenc in sej v c. kr. žel. ministrstvu in osrednji zvezi.

Zveza je takoj tudi obračala največjo pozornost na prometne razmere v kranjski deželi ter skušala z vlogami na pristojna oblastva odstraniti ovire in priporočati izboljšanje. Omeniti moramo, da so se naše pritožbe in želje povsod hvalevredno vpoštevale.

Podpore, ki so nam edino omogočile uspešno delovanje, so naklonili: c. kr. finančno in železniško ministrstvo, kranjska trgovska in obrtna zbornica, mestna občina ljubljanska in južna železnica.

Toliko v glavnih potezah delovanje leta 1906.

1907.

V prvem poslovnem letu so ovirale naša stremjenja različne težkoče in predsodki. Tujski promet je pri nas štel veliko nasprotnikov, ker so bili ljudje, ki so trdili, da nam ni treba tujcev v deželo. Toda kdo bi tujcem zapiral meje, ko križajo deželo glavne železnične proge, ko se vidi, da donajajo tujci blagostanje in pomnožitev kapitala, ko je tako rekoč dobiček na dlani viden.

Vprašanje tujkega prometa je postalo gospodarsko vprašanje tudi pri nas in nasprotniki, če jih je sploh še kaj, morajo biti veseli in zadovoljni, da je naša deželna zveza za tujski promet zasadila lopato v ledino in da z vidnimi uspehi dela na tem polju. In kar je največ vredno: Tega pridobitnega vira v narodnem gospodarstvu so se poprijeli domačini in zveza si pri izdaji svojega drugega letnega poročila laska, da je

največ ona pripomogla k razvoju kranjskega tujkega prometa. Ne samo, da je z reklamo v velikem obsegu, z udeležbo na razstavah, z opisovanjem naših naravnih krasot v tujih časopisih privabila bogate tujce, storila je še več. Z živo besedo in s peresom je vzbujala podjetnost domačinov, da so se poprijeli industrije tujkega prometa in danes lahko kaže na Gorenjskem na lepe, nepričakovane uspehe v vsakem oziru. Da se ni za celo deželo delovalo v toliki meri kakor za Gorenjsko in Ljubljano, so kriva nezadostna denarna sredstva, še bolj pa brebrižnost interesentov v dotičnih krajih, katere je zveza pozivljala in opozarjala na delo, a se našim pozivom niso hoteli odzvati. Brez zaslombe, brez moralne podpore merodajnih faktorjev v posameznih krajih pa tudi zvezane more nastopiti kakor bi bilo treba, k večjemu da dela reklamo. Z vztrajnim delom pa bomo tudi po drugih delih Kranjske vzbudili zanimanje in razumevanje tujkega prometa; za kratko dobo svojega delovanja smo pa dosegli več nego smo pričakovali.

Organizacijsko delo.

Deželna zveza je bila v prvem poslovnem letu primorana, osredotočiti vse svoje delovanje v odbor. Že v svojem poročilu za leto 1906 pa smo označili naše stremjenje, da to delovanje decentraliziramo, da radi tega ustanovimo nova lokalna prometna društva, že obstoječa pa preosnovamo in tako prenesemo delovanje v ta društva. Ta naš namen se nam je večinoma posrečil na Gorenjskem, in ker smo prepustili ondotnim prometnim društvom največjo samostojnost, so delovala jako živahno. Radi enotnega in premišljenega delovanja v celoti pa je bilo treba vednega stika z društvom. Zato smo si prisvajali vrhovno vodstvo procvitajočih prometnih društev in ta so naša navodila vedno vpoštevala in jih točno izvrševala.

V poslovnem letu so se vsled našega prizadevanja in po naših uzornih pravilih ustanovila naslednja prometna društva: v Bohinjski Bistrici, Dovjem-Mojstrani, Radovljici in

Pisarna d. zv. za tujski promet na Kranjskem v Ljubljani, hotel Lloyd.

V mnogoštevilnih prometnih društvih na deželi se je razvilo po naših navodilih sistematično in dobro premišljeno delovanje, pa tudi tujski promet sam se je mogočno povzdignil lansko leto. Prepričani smo, da se še bolj razvije v ljudstvu umevanje te velevažne narodnogospodarske panoge in da zadosti v doglednem času kranjska vsem zahtevam modernega tujkega prometa, seveda le pod pogojem, ako bodo deželni zvezi na razpolago potrebna sredstva. Kot jako važno povdarjamo še, da smo zbudili zanimanje za naša stremjenja tudi pri raznih obrtnikih.

Obrtniki in trgovci ne zaslužijo le pri tujcih, ampak veliko več še pri podjetnih domačinih, ki gradijo hotele, vile in druge letoviške naprave. Zato se pa morajo vedno bolj izobraževati v svoji stroki in iz tega vzroka je zveza posebno pozornost obrnila tudi na pospeševanje obrta. V zvezi s kranjsko trgovsko in obrtno zbornico bo naša zveza, dokler še nimamo lastnega obrtnopospeševalnega urada, gledala kolikor mogoče na povzdigo obrta, in zato upamo, da bo roko v roki s tujskim prometom napredovala in prospevala tudi naša obrtnost.

Letošnje poročilo smo namenoma nekoliko bolj obširno izdali, da podamo s tem interesentom sliko o razvoju delovanja za tujski promet na Kranjskem in da podbudimo one osebe in kraje, ki danes še brezbrizno gledajo od strani na to delo. Čim več sodelovavcev se nam pridruži, tem uspešnejše bo naše delovanje, kar vse bo le v blagor in korist domovine!

v Gorjah pri Bledu. Da pomagamo tem društvom, smo kolikor mogoče omejili nabiranje članov za deželno zvezo in na ta način ojačili in povzdignili število članov prometnih društev. Zato navajamo z zadovoljstvom delovanje v naši organizaciji združenih lokalnih prometnih društev.

a) Prometno društvo v Bohinjski Bistrici. Ta kraj in bližnje Bohinjsko jezero sta sicer že imela tujski promet, splošno dostopna tujskemu prometu pa sta postala šele po otvoritvi Bohinjske železnice. Šele v svečanu l. l. ustanovljeno „Društvo za privabitev tujcev za Bohinjsko Bistrico z okolico in občino Srednjo vas“ je jako živahno delovalo in se posvetovalo o svojem delovanju v petih odborovih sejah. Čez nekaj mesecev je že izdalo ilustriran prospekt v slovenskem, nemškem in laškem jeziku. Ta prospekt se lahko imenuje vzoren. Društvo je imelo 60 članov — in kar je glavna stvar — glavne interese tujkega prometa: gostilničarje, izvožčke in posestnike vil.

Bohinj je bil za tujski promet tako rekoč „carta bianca“. Vsled tega se je tamšnje društvo zanimalo za regulacijski načrt Bohinjskega jezera in sta si za to pridobila največ zaslug radovljiški okrajni glavar pl. D. t. e. l. a in županstvo v Boh. Bistrici. Regulacijski načrt je izdelal na moderen način ljubljanski mestni inženjer Koch. S tem je zagotovljen dovoljen razvoj in procvit Bohinja. Društvo je delovalo tudi na to, da se izboljšajo udobnosti letoviščarjev, povzročilo nasad

kostanjev na kolodvoru v Bohinjski Bistrici, se zanimalo za ceste, mostove in sprehode, dalo napraviti most čez Savico v Ukanci in oskrbelo razne table in napise; dalje je sodelovalo pri sprejemu angleških žurnalistov. Društvo je dajalo tujcem pisma in ustmena pojasnila glede stanovanj in jih tudi preskrbovalo. Predsednik društva, nadučitelj Humek, in župnik Piber sta izročila ministrskemu predsedniku baronu Becku ob priliki njegovega bivanja ob Bohinjskem jezeru krasni album „Kranjsko“.

Obisk tujcev je bil jako zadovoljiv.

Tujcev, ki so prenočili vsaj eno noč, je bilo l. 1907 8469, dočim jih je bilo l. 1906 le 2350.

Temu društvu je posvečala naša deželna zveza največjo pozornost in naš tajnik je bil z njim vedno v stiku.

- b) Prometno društvo na Bledu z oficijelnim naslovom „Društvo za povzdigo prometa tujcev za Gorenjsko na Bledu“ je imelo 90 članov. Iz njegovega delovanja navajamo na prvem mestu reklamno delo: Društvo je povzročilo posebno izdajo „Reise- und Bäderzeitung“ v Draždanih z naslovom „Gorenjsko“, v kateri je 40 slik iz cele Gorenjske, največ od teh z Bleda; oskrbelo se je 10.000 iztisov te izdaje in je glavni del že razposlan. Društvo je dalo dalje napraviti veliko oljnato sliko Bleda in okolice in naročilo po tej sliki reprodukcije v različnih velikostih, tudi v obliki razglednic, in se je ta slika razposlala na različna prometna društva kot reklama. Društvo je vpeljalo tudi premišljeno anonciranje po strokovnih listih. Društvo je sodelovalo pri sprejemu angleških časnika na Bledu in s tem pripomoglo k velikemu moralnemu uspehu te prireditve. Društvo je posredovalo tudi pri oddaji stanovanj za tujce, preskrbovalo jim skupne obele in dajalo pismeno in ustmeno pojasnila. V društvene namene sta se priredili dve veselici, ki sta gmotno dobro izpadli.

Premoženjsko stanje: 5913 kron dohodkov, 4819 kron troškov.

Uspehi delovanja so zadovoljivi.

Tujcev je bilo leta 1906: 3500, leta 1907 4006.

S posebnim zadovoljstvom moramo poudarjati, da je bilo to društvo najbolj delavno izmed vseh drugih, ker ima že dolgoletno prakso in izvežbane voditelje. Zveza izreka društvu toplo pohvalo.

- c) Prometno društvo v Gorjah pri Bledu je oskrbovalo zlasti divjeromantični Vintgar. Društvo je tudi v polni meri zadostilo svoji nalogi. Pota, steze in mostovi v soteski so v najboljšem stanju. Poleg tega je društvo napravilo na nekaterih sprehajališčih klopi in oskrbelo table in napise. Sodelovalo je tudi pri sprejemu angleških žurnalistov.
- d) Prometno društvo Dovje - Mojstrana. Tamošnje društvo je dalo napraviti na šetališčih klopi, postavilo table, napise in kačipote in vplivalo tudi na županstvo, da je delovalo v tem zmislu. Društvo je iz svojih sredstev popravilo pot pod Črno goro do slapa Peričnika in napravilo brv čez Bistrico. K tem stroškom je občina prispevala 200 kron.
- Število društvenikov: 46, število tujcev 195.
- e) Prometno društvo v Kranjski gori. Prvi začetek „Letoviškega društva v Kranjski gori“ sega nazaj do leta 1904, vendar pa je prišlo šele v majniku 1907 do ustanovnega shoda, na katerem je bil izvoljen načelnikom društva dr. Tičar in pod njegovim vodstvom je društvo preskrbelo na primernih prostorih ragledne klopi in mize, napravile so se steze, zaznamovala pota in se poskusilo odpraviti iz občine nedostatke, kateri škodujejo tujskemu prometu, toda občinska uprava je bila kaj malo za to dovzetna. V reklamne namene so se objavljali v časopisih popisi in anonce. Društvo je posredovalo pri oddajanju stanovanj in dajalo pismeno in ustmeno pojasnila.
- Tujcev je bilo l. 1907 okoli 300.
- f) Prometno društvo v Radovljici se je ustanovilo v juniju 1907 in je v reklamne namene objavljalo v časopisju stanovanja in posredovalo pri oddaji stanovanj. Društvo je sestavilo lep program, ki ga misli izvršiti tekoče leto in o čemer je zveza prepričana, da bo veliko pomogel do razvoja tujskega

prometa v vseh občinah, ki so združene v okrilju tega društva.

Vsem tem društvom moramo izreči naše priznanje zlasti radi tega, ker so razširila v najširših slojih ljudstva umevanje tujskega prometa in tako položila najboljši temelj za daljnji razvoj.

Razen tega smo bili v zvezi z olupševalnimi in prometnimi društvi v Kamniku, Kranju in Škofjiloki.

Omeniti pa moramo, da društva v teh krajih niso zadostovala in da bi bilo intenzivnejšega delovanja in tesnejšega stika z deželno zvezo jako želeli. Deželna zveza bi sama rada več storila za te kraje, toda ni našla pri njih opore in razumevanja. Upamo, da se razmere v tekočem letu zboljšajo in da se bo zlasti lepo planinsko zdravilišče Kamnik, ki ima vse predpogoje za obilen tujski obisk, oživel in da se bodo vsi sloji združili za povzdigo tujskega prometa.

- g) Prometno društvo v Postojini. S tamošnjim tujskim prometom se bavi jamska komisija, ki izda posebno letno poročilo. Sicer obstoji tudi v Postojini olupševalno društvo, o njem je pa le malo slišati. Poleg Ljubljane in Bohinja je zveza delala največ reklame za Postojinsko jamo.
- h) Kopališče Toplice na Dolenjskem. Tam sicer še ni prometno društvo ustanovljeno, pač pa se je trudilo tamošnje oskrbnišvo kopališča, s katerim smo si pridno dopisovali, za povzdigo tujskega prometa in je skrbelo za primerno reklamo. Pozivljamo pa na tem mestu še enkrat, kakor smo to že pismeno storili, naj se čim prej ustanovi v Toplicah prometno društvo. Isto velja tudi za Novomesto, ki postane vsled belokranjske železnice važno torišče tujskega prometa.
- S tem smo podali sliko o razvoju tujskega prometa na Gorenjskem, s katerim smo se v letu 1907 največ bavili. V tekočem letu ustanovimo nova prometna društva, posebno na progi c. kr. priv. južne železnice, ker je tudi tam prikladno polje za tujski promet. Po dovršeni organizaciji te proge organizujemo še Dolenjsko, ker postane ta del dežele vsled dalmatinske železnice jako važen za tujski promet. Novomeško olupševalno društvo mora v tem oziru pot kazati.

Kako naj se obnaša natakár?

(Iz knjige »Servierkunde«. Pomožna knjiga za praktični in teoretični pouk na nadaljevalnih šolah za gostilničarske in hotelirske vajence in za samouke. S sodelovanjem strokovnih učiteljev gg. Karla Scheichelbauer in Antona Sirowy izdal ravnatelj Adolf Fr. Hess. Dunaj 1905. Cena 5 K 26 h. Založba: Dunaj I. Kurrentgasse šte. 5.)

(Ta izborna knjiga se sedaj prestavlja na francoščino in poljščino. S pisateljevim dovoljenjem prinaša tudi naš list v prevodu naslednje poglavje.)

Kadar vstopi kak gost, ga morajo pozdraviti navzoči natakárji stoje. Samoobsebi se razume, da natakár ne sme več sesti v tistem lokalu, v katerem je gost. Gostov naj ne pozdravljajo vsi natakárji nakrat. Natakárji, ki so gostu najbližji, ga morajo prvi pozdraviti, polagoma ga pozdravljajo tudi ostali, najboljše šele takrat, kadar se jim gost približa, ali kadar pridejo v njegovo bližino. Natakár, ki je prišel pozneje v lokal, pozdravi gosta navadno takrat, kadar pride v njegovo bližino ali kadar mu mora streči.

Pozdravlja se navadno času primerno, kakor »dobro jutro«, »dober dan«, »dober večer«. Kadar gost odhaja, se rabi: »Z Bogom!« »lahko noč« ali »klanjam se«, pogosto pa tudi »sluga pokoren«, »priporočam se«. Pozdrav, ki se pogosto rabi, namreč: »Čast mi je«, je kratica: »Čast mi je, želeli dober dan«, ali »čast mi je, se priporočati«. Ta zadnji pozdrav je bolj primeren za gospodarja kakor za nastavljenca v hiši; radi tega naj ga ne

rabijo uslužbenci. Celo kopo pozdravov zdrdrati ni umestno. Tudi ni umestno preglasno pozdravljanje, posebno iz daljše daljave ne; ravno tako ni umestno, ako izgovori natakár ime in značaj gosta tako glasno, da slišijo vsi navzoči gostje, kdo je ta, ali kako se piše. S tem ni zadovoljen vsak gost, najmanj pa višje ali bolj znane osebe. Pozdravlja naj se le tako glasno, da sliši pozdrav pozdravljenec ali kvečjemu bližji okoli njega.

Ako se ne ve natančno imena in značaja gosta, se jih tudi ne sme rabiti pri pozdravu. Če se jih pa ve, naj se jih ne rabi prepogosto.

Paziti je na to, da se izgovarjajo imena pravilno in naj si bodo še tako težka.

Pri pozdravu se mora stati pravilno; pete so skupaj, prsti na venkaj obrnjeni; roke naj vise neprisiljeno ob strani (ob hlačnem robu). Dostojanstveniku primeren bodi tudi poklon. Jasno pa je, da ne sme zapaziti takega razločka vljudnosti gost nižjega stanu, in da se vsled tega ne sme tega vporabljalati, če se mora zaporedoma pozdraviti dva gosta. Če se ima opravilo, da se ne more postati, kadar se pozdravi, naj se pozdravi mimogrede, pozabiti pa se ne sme pri tem, da se je treba nalahko prikloniti.

Ako nima gost nikakega naslova, se ga nagovori z »gospod« (nemško »Herr«).

Ako nimajo drugega naslova, se gospe nagovori navadno z »milostljiva gospa« (nemško »gnädige Frau«).

Neporočene dame se nagovori z »gospodična« (nemško »Fräulein«), semtertja tudi z »milostljiva

gospodična« (nemško »gnädiges Fräulein«). (V slovenščini se pozdravlja gospe in starejše gospodične tudi na kratko z »milostljiva«).

Ako se govori s kakim gospodom o njegovi soprogi, se reče: »Milostljiva gospa« (nemško: »Gnädige Frau«, ali »gospa soproga« (»die Frau Gemahlin«); v nasprotnem slučaju pa: »Gospod soproga« (»der Herr Gemahl«), ali »gospod . . .« nikakor pa ne »milostljivi gospod«.

Ako nanese govor na člane gostove rodbine, se reče n. pr. »gospod oče«, »gospa mati«, »gospod sin«, »gospodična hčerka« itd. Zadnje se rabi tudi takrat, kadar so sinovi ali hčere že večji otroci.

Ako se koga ogovori, se ga nagovori navadno z »gospod« *) (»Herr«), nikdar pa se ne smeta navesti nakrat značaj in ime. Osebe, ki imajo več titulatur, se nagovore z višjo. Pri plemičih se rabi pridobljeni naslov le takrat, kadar je višji kakor podedovani.

Prave tajne svetnike se nazivlja »ekscelenca«; to so pred vsem ministri, dež. namestniki, poslaniki in pri vojaštvu dostojanstveniki od feldmaršallajtnanta naprej, pri mornarici pa viceadmiral in višji. Te se namreč skoraj izključno imenuje tajnim svetnikom. Feldmaršallajtnanta se nagovori zato

*) (N. pr. »gospod doktor«, »gospod župnik«, »gospod polkovnik«, nasprotno pa: »Vaša ekscelenca«, »Vaša svitlost« itd. Drugi naslovi bi bili: »Gospod svetnik«, »gospod nadsvetnik«, »gospod dvorni svetnik«, »gospod vladni svetnik«, »gospod cesarski svetnik«, »gospod sekcijski svetnik«, »gospod ministerjalni tajnik« itd.

z »Vaša ekscelenca« (»Euere Exzellenz«), ali kratko »ekscelenca«, generalmajorja pa z »gospod general« ali »gospod generalmajor«. Ako se govori v tretji osebi o gospodu, kateremu pristojna naslov »ekscelenca«, se reče: »ekscelenca je . . .« (»Seine Exzellenz«), isto velja za dame, ki nosijo ta naslov: »Ihre Exzellenz«.

Zelo važno za natakarkarja je tudi, da razlikuje častniška dostojanstva.

Pri duhovniških dostojanstvenikih se nagovori kardinal ali kardinal-nadžkof z »Vaša eminenca« (»Eure Eminenz«). (Slovensko tudi na kratko z »eminenca«.)

Ako nimajo višjih naslovov, se drugi duhovniški gospodje nagovore z »visokočastiti gospod« (»Hochwürdiger Herr«), ali »visokočastiti«, ali pa: »Gospod kooperator«, »gospod kaplan«, »gospod župnik«, »gospod dekan«, »gospod kanonik«, »gospod prelat«, »gospod opat«, »gospod konzistorijalni svetnik«, »gospod višji cerkveni svetnik« i. t. d.

Baron se nagovori z »gospod baron«, grof z »gospod grof«, njih soproge pa z »gospa baronica«, odnosno »gospa grofica«. Baronovske hčere se ogovori z »baronesa«, grofovske pa s »kontesa«.

Kneze in nadvojvode ter njihove soproge se ogovori z »Vaša svitlost« (»Eure Durchlaucht«), knežje ali vojvodske sinove se nazivlja »prince«, hčere »princezinje«. Ogovarja se jih tudi z »Vaša svitlost«. V tretji osebi se rabi »Njega svitlost« (nemško: »Seine Durchlaucht«), odnosno »Njena svitlost« (»Ihre Durchlaucht«).

Nekateri grofje imajo pravico do naslova »svitlost«, nekateri knezi in vojvode pa do naslova »visokost«. S tem naslovom se jih mora potem tudi ogovoriti, ravno tako tudi člane njihove rodbine. Če se hoče v tej stvari kdo natančno poučiti, dobi potrebne podatke o vsaki plemiški rodbini v »Gotha-Almanach«. Ta bi radi svojih vsestranskih in važnih podatkov glede vseh plemenitaških rodbin ne smel manjkati v nobeni hotelski pisarni. Pri gospodi, ki potuje s strežaji, se dvomi najlažje odstranijo s tem, da se vpraša služabnike za potrebna pojasnila.

Člani cesarske rodovine se ogovore s »cesarska visokost«, kraljevske rodbine s »kraljevska visokost«. Avstrijski nadvojvode in nadvojvodinje se zato ogovori s »cesarska visokost«. (Če se dopisuje, se mora rabiti polni naslov »c. in kr. visokost«.)

Cesarji in kralji se nagovore z »Vaše veličanstvo« (»Euere Majestät«). (Slovensko se rabi tudi kratko »veličanstvo«.)

Ako se mora visoke ali najvišje osebe kaj vprašati, se poslužujemo izrazov »zapovedujete«, »ukazujete«, »ali Vam je drago«, »bлагovolite«. N. pr. »Ali Vam je drago, gospod general?« »Visokost, zavkazujete?« »Blagovolite veličanstvo?«

Večkrat se dogodi, da visoke ali najvišje osebe potujejo inkognito, to se pravi, da si prostovoljno dajo drug naslov ali ime. V tem slučaju se jih nagovarja to, kakor to odgovarja inkognito.

Kako naj sprejme natakarkar gosta in kako naj mu odkaže sedež, o tem je sledeče navesti.

Stalni gostje sede v svojih stalnih lokalih navadno na določenih prostorih. Drugim gostom mora priporočati natakarkar prikladen prostor, ako zapazi, da ne vedo, kam bi naj sedli, toda tudi le takrat.

En sam pogled zadostuje, da se zve, ali želi gost, da mu odkaže natakarkar prostor. Priporočanje pa ne sme biti nikdar vsiljivo. Pri tem se pa mora opustiti tudi to, da bi stregli gostu nakrat trije ali še več natakarkarjev, kakor da bi se ga bilo prej preziralo ali zanemarjalo.

Ko pride gost do prostora, ki si ga je izbral, mu pomaga natakarkar sleči suknjo, odložiti palico ali dežnik in jih obesi v bližino gosta na eno in isto kljuko ali obešalnik. S tem se najboljše prepreči zamenjavanje ali celo tatvina. Pa tudi iz tega vzroka naj se obesi obleka i. dr. v bližino gosta, da jo ima natakarkar takoj pri roki in mu je ni treba po lokalu iskati, kadar hoče gost oditi.

Mokri dežniki se postavijo v stojala, nikdar pa se ne obešajo na steno.

Nekateri gostje ne marajo, da jim natakarkar pomaga pri slačenju ali oblačenju. To se spozna iz kretanja. Natakarkarji si morajo take navade gostov n a t a n č n o z a p o m n i t i, da niso gostu nadležni, če tudi s svojo postrežljivostjo nič slabega ne mislijo. Natakarkarji se morajo tudi izuriti v tem, kako se pri slačenju in oblačenju suknje lahko najboljše pomaga. Predvsem morajo pa imeti popolnoma čiste roke in tudi takrat ne smejo prijeti suknje pri ovratniku. Majhni natakarkarji naj večjim gostom ne pomagajo pri oblačenju, ker se lahko dotaknejo s površnikom tal.

(Dalje sledi.)

FEUILLETON

Usodna novica.

Humoreska.

Med mnogimi tisoči prebivalcev lepega Medgorja je davkar Veseljak gotovo najznamenitejša oseba. V njem so namreč zbrane vse lastnosti, ki dičijo dandanes malokaterega moža. Veseljak ne pije, ne kadi, ne noslja, ne hodi na izlete, nima ne kolesa, ne avtomobila in tudi ne gorske palice, ni član nobenega društva ter ne bere — nobenega časnika, niti domačega glasila »Medgorskega bobna« ne. Za družbo ne mara, družba pa zanj ne. Sploh je Veseljak znan kot jako čmeren človek pri vseh, ki ga poznajo. Mislim, da mi ni treba še posebej povdarjati, da je samec. Stanuje na Medeni cesti v jako stari hiši, ki ima tako pusto lice, kakor on. Njegovega stanovanja pa menda še nihče ni videl, kajti Veseljak ne pusti nikogar čez prag. Celo po meta in pospravlja si sam. Sicer pa ni veliko pospravljati, ker je doma samo takrat, kadar spi. Seveda pripovedujejo zlobni jeziki, da »pusti davkar Veseljak« prespi tri četrtine dneva. Kadar ima pa dopust, takrat je zbujen samo med kosilom in večerjo. Sicer pa ne skali nikomur vode. Ako mu ničesar nočeš, pusti te tudi v miru. Posebno se varuj vprašati ga, zakaj ne gre med dopustom nikamor na letovišče. To samo na sebi popolnoma nedolžno vprašanje ga spravi v tako jezo, da ti postane lahko nevaren. Mož ima namreč glede letovišč jako žalostno izkušnjo. V celem svojem življenju je samo enkrat zapustil za par dni »Medeno cesto« in še takrat mu je bilo tako žal, da si je populil cele šope las, ki jih je sicer jako težko našel na svoji plešasti glavi.

Stvar je bila pa taka:

Pred več leti so otvorili novo železnico v Borovje. Nekdaj tako samotna vas ob mičnem jezeru se je naenkrat oživila. Vile in hoteli so kar rasli iz tal. Iz Medgorja so vozili kar posebni vlaki v ta planinski raj. Ni čudno, da je o njegovi krasoti zvedel tudi Veseljak, akoravno ni bral časnikov.

Kjerkoli je bil na cesti, v uradu, v gostilni, povsod je slišal hvaliti divno lepoto Borovja, njegov sveži zrak, mrzlo vodo, dobre in cene gostilne. Vse to ga je zbudilo iz njegovega samotarskega življenja in namenil se je podati med svet.

In res se je nekega jesenskega jutra odpeljal proti Borovju. Skoraj bi vlak zamudil. Vesel je bil, — kolikor se o veselju more pri Veseljaku govoriti — da je slednjič sedel v železniškem vozu, ko so se mu tolike zapreke stavile na pot.

Najprej je prepozno vstal. Potem ni mogel najti vžigalic, da bi prižgal luč, ker je bilo še precej temno. V jutranjem mraku je oblačil celo večnost hlače, predno je spoznal, da oblači suknjo na nogo. Ko je bilo pa treba obleči suknjo, jo je našel šele po dolgem iskanju za posteljo, kamor jo je bil prej treščil v svoji jezi. Kako je telovnik iskal, akoravno ga je že imel na sebi, in silil desno nogo v levi čevelj, mi menda ni treba posebej opisovati.

Ko je bil slednjič srečno pripravljen na pot se je ravno toliko zdanilo, da je lahko poiskal z nosom oster rob velike srednjeveške omare. Vspeli tega raziskovanja je bil pa ta, da mu je začela iz desne nosnice kapljati kri. Ker pa Veseljak v svoji znani skoposti nima preveč žepnih rut na razpolago, tiščal si je nos kar z rjuho. S tem je srečno dosegel, da je začel krvaveti tudi iz leve nosnice. Sedaj je spoznal, da mora iti »na vodo« kri ustavljati. Za to operacijo je imel ravno še pet minut časa, če ni hotel zamuditi vlaka.

Urno zaklene vrata, pokliče na pomoč vse vrage iz pekla in se spusti po stopnicah k Bistrici, ki vali tik za njegovim stanovanjem svoje umazane valove. Ko si naposled z njeno pomočjo ustavi kri in osnaži okrvavljeni obraz, odkuri jo na vso moč na kolodvor, kamor je prisopihal ravno v zadnjem trenutku pred odhodom vlaka.

Veseljak se je torej peljal v Borovje. Med potjo se mu ni nič drugega posebnega primerilo, kakor da je pomolil glavo skozi zaprto okno, kar ga je stalo dve kroni. Zato je izstopil v Borovju še s čemernejšim obrazom, kakor ga je kazal navadno. Najprej si je ogledal kraj in poiskal gostilno, kjer bi mirno preživel par dni. Seveda ni šlo to tako urno. Ako se mu je stanovanje dopadlo, je bilo predrago; če je bilo pa poceni, se mu zopet ni dopadlo. Naposled se je vgnezdil pri »Beli vrani«. Tu se mu je res tako dopadlo, da je sklenil ostati teden dni..

Toda žalibog, Veseljak je obračal, Medgorci so pa obrnili.

Napočil je že tretji dan, odkar je Veseljak dihal borovski zrak in pil ostro gorsko studenčnico. Sedel je složno na verandi in zrl svetlikačo se jezersko gladino. Bilo mu je še vse pogodu, samo muhe so mu malo preveč nagajale. Sedaj mu je ktera sedla na nos, sedaj zopet na velike uhlje, in včasih so celo malo poplesale po njegovi pleši, kakor bi pod milim solncem nikjer drugje ne bilo prostora.

Veseljaka je pa to jezilo. Nekaj časa jih odganja z rokami, potem pa pogleda po mizi, če bi našel kako pripravo stvar, da bi se vspešnejše branil nadležnih živalic. Tu mu obvisi oči na »Medgorskem bobnu« in zgodilo se je čudo: Veseljak je vzel v roke častnik.

Nekaj časa bere, potem pa grozno zarobanti, vrže »Medgorski boben« ob tla, zapusti verando in pičlo uro pozneje se že pelje — proti domu.

Kaj je pač pognalo Veseljaka tako nenadoma iz Borovja? Nič drugega, kakor ta-le sama na sebi jako nedolžna novica v »Medgorskem bobnu«.

»Skrivnostni umor. Na neznan način je izginil davkar Veseljak. Ker ga ni bilo včeraj niti k kosilu, niti k večerji v gostilno pri »Telečji

glavi«, začelo se je sumiti, da se mu je morda kaj pripetilo. Posestnik hiše št. 85 na Medeni cesti, kjer je stanoval omenjeni gospod, je opozoril policijo na ta izvanredni dogodek. Ko so s silo odprli vrata, nudil se jim je grozen prizor. Perilo in druga obleka je ležala vsa razmetana, postelja razrita, rjuhe krvave in tudi tla vsa krvava. Vsa znamenja kažejo, da se je tu izvršil grozen zločin, čegar žrtev je nesrečni Veseljak. Morilec je prišel

najbrže skozi okno v sobo in napadel nesrečneža v spanju. Vendar kaže veliki nered v sobi, da je Veseljak podlegel še le po hudem boju. Njegovega trupla še niso našli. Toda krvava sled, ki vodi iz umorjenčevega stanovanja k Bistrici, dokazuje, da je zločinec vrgel nesrečno žrtev v vodo, da bi na ta način izbrisal dokaz svojega hudodelstva. Nagib zločinu je bil rop. Kajti v pisalni mizi niso našli ne denarja, ne vrednostnih papirjev, dasi je moral

imeti ranjki Veseljak pri svoji občeznani skoposti precejšno premoženje. — Kakor smo zvedeli iz zanesljivega vira, so morilcu že na sledu. — Truplo so menda že tudi našli. »

Veseljak se je pa takrat zaklel, da se ne gane nikamor več iz Medgorja, četudi vsak dan otvora kako novo železnico v najlepše kraje sveta. Svetujem vam pa prijateljsko, da ga ne vprašate, zakaj je storil to obljubo. Medgorec.

Nekaj o zimskem športu.

(Poljudna črtica.)

Pomlad je sicer, sneg je že skopnel, samo gorski vršaci so še odeti v sneženi kožuh, vendar pišemo o zimskem športu, to pa radi tega, ker je **treba delati že poleti predpriprave za zimo**, ako hočemo, da se udomači že to zimo deloma na Gorenjskem pravilni zimski šport, kar je pač vsestransko želeti.

Potem je nastopilo preprosto meščanstvo, katero je kmalu prišlo do velike moči; godilo se mu je dobro; trgovina in obrt sta cvetela, življenje je bilo primeroma udobno, brez posebnih duševnih naporov. Meščanstvo ni potrebovalo za telesno okrepitev športa in radi tega vidimo, da je ta vedno bolj in bolj propadal. Vse, kar so imeli

Danes hočemo govoriti o zimskem športu. Zimski šport je bil dosedaj pri nas kaj malo razvit. Imeli smo sicer že drsališča, otroci in ljudstvo so sankali že po rebrih, toda še le v zadnjem letu se je začelo misliti v Ljubljani na pravilni in vsestranski šport, pred vsem na takozvano **sankanje**.

Da pa prebudimo v ljudstvu razum za razne

Vožnja s sanmi na poti od Sv. Križa proti Jesenicam. (Kliše nam prepustil „Das interessante Blatt“ na Dunaju).

Predno preidemo v podrobni popis raznih vrst zimskega športa, se nam zdi umestno dokazati, da dandanes ni smatrati zimskega športa — kakor tudi drugih športov ne — za kako igračo, za kako modo, ki je naglo prišla in ki bo ravno tako naglo odšla. Pri današnjih razmerah je postal šport človeštvu, posebno pa meščanstvu vsakdajna potreba. Zato je začel spoznavati promet šport kot važno dejstvo, katerega se mora upoštevati in tudi pri nas izkoriščati v prilog prometa, da tako nudi na eni strani športnim prijateljem razvedrilo, okrepilo in zabavo, domačim ljudem pa zaslužek. S tem je obema pomagano.

Kaj je šport, bi kdo vprašal, drugi bi pa to vprašanje hitro odpravil in odgovoril: Neumnost! Toda, prijatelj počasi! Šport ni le zabava, ni le igrača, marveč rekli bi: Šport je neka vrsta razvedrilnega in okrepčevalnega telesnega dela.

Šport se je gojil že v starih časih. V srednjem veku so ga gojili pri nas posebno vitezi. Tudi v naši deželi smo imeli v tedajšnjih časih sijajne turnirje. Vitezi pa niso gojili športa le radi svoje zabave, marveč posebno radi tega, ker jim je bil potreben, da so si ojačili telo in se izurili za boj, kateri je bil takrat na dnevnem redu. Ko ni bilo boja več, propadlo je viteštvo in z njim tudi viteški šport.

meščani, je bilo: Lov, ribarstvo, streljanje po streljških, pozimi drsanje po kaki zamrznjeni mlaki ali pa plesi v gorkih dvoranah. Lahko rečemo, da je našemu meščanstvu postal sčasoma glavni šport, da je imelo ob nedeljah ocvrte piške in cviček, in — ako smemo verjeti najnovejšemu zgodovinarju »Izza kongresa« — so bile v Ljubljani kisle ledvice in sladka ljubezen zelo prijeten šport. Toda časi izza kongresa so minuli in nastala je nova doba, ko je treba meščanom vsled svetovnega prometa, vsled velike konkurence delati napornejšo duševno in telesno, pri tem pa skrbeti tudi za krepilo živcev. Sedaj je postal meščanstvu šport potreben, nujno potreben, da se z njim razvedri, da okrepča svoje živce v svežem zraku in da se tako utrdi za novo naporno delo. Nastopila je doba vsakovrstnega športa.

Iz prometnega stališča torej lahko vzamemo za gotovo, da je postal šport v socialnem življenju pomenljiva in važna struja, ki ne bo več ugasnila. Treba je torej, da s športom kot takim računamo in delamo zanj priprave, treba je pa tudi, da ljudstvo poučimo ne samo, da samo goji šport, temveč da tudi vse uredi, da se šport tudi na Kranjskem pravilno razvije in donese ljudstvu dobička in koristi. Mogoče je pa to le, ako se šport pravilno razvije, ker le takrat ga bodo posebno tujci vpoštevali.

vrste zimskega športa, hočemo danes navesti poljudno le nekatere podatke.

Zimski šport ima sedaj sledeče glavne vrste:

1.) **Drsanje po drsališčih.** V tem oziru moramo skrbeti, da se na naših velikih jezerih na Bledu in v Bohinju drsališča primerno opremijo in oskrbe.

2. **Sankanje.** Tudi po naših vaseh so se že zdavna drsali otroci, drčali so po rebrih z malimi lesenimi sankami, Gorenjec jim pravi »plóšcnice«, toda za to otroško zabavo se je malokdo zmenil. Bolj pomenljiva je že vožnja našega ljudstva v hribih z ročnimi sanmi. To sankanje je nastalo v prvi vrsti zato, da so se seno in drugi pridelki, kakor les spravljal pozimi iz gora v dolino. Ljudstvo je pri tem uvidelo prijetnost takih voženj in je vsled tega po mnogih krajih zlasti ob nedeljah sankalo za zabavo z ročnimi sanmi. Lepo tako sankališče je okrajna cesta od Jam do Jesenic, katero so zlasti v zadnjem času pričeli vporabljal domačini za take vožnje. Popis tega preprostega športa je prinesel dunajski »Interessantes Blatt« in ilustracijo tega popisa prinašamo danes z dovoljenjem lista kot del naše sankarske zgodovine. Sankanje v tej obliki pa se je gojilo tudi v drugih gorenjskih krajih kolikor toliko, tako v Bohinju posebno iz obronkov pod Črno pratje čez Ravne proti Bistrici. Vsa ta pota pa niso prikladna za

športna sankališča, ker navadno zamrznejo in so tudi zaradi voženj z velikimi sanmi razdrapana in raztrgana tako, da sanke v nepravilnih skokih pretresajo in vznemirjajo sankalca. Zanimivo pri vsem tem je to, da se je na bližnjem Koroškem na sv. Višarjah vpeljalo vožnje s sanmi po kopnem čez drn in strn, s čimer si prislužijo domačini marsikatero novce.

Sankanje se je — kakor rečeno — v drugih deželah silno razvilo in je dandanes najbolj priljubljeni zimski šport. Tudi za sankanje je sicer treba pouka in vaje, vendar se kmalu pridobi primerna izvežbanost. Za danes se nočemo pečati s sankanjem kot športom in njegovim poukom, pač pa smo si preskrbeli za eno prihodnjih številčk poučni članek o sankanju iz peresa strokovnjaka.

Kako marljivo se neguje drugod zimski šport, bodi kratko opisano. Pred nami leži ilustrovan knjiga »Zimski šport v Švici.« Predaleč bi segalo, ako bi šli čez meje naše države in članek o razvoju sankanja v inozemstvu si pridržimo za druge čase. Za nas je že zanimiv razvoj sankanja v Avstriji. Deželna zveza za tujski promet na Štajerskem v Gradcu je izdala posebno ilustrirano brošuro »Zimski šport na Štajerskem«, v kateri so popisana vsa štajerska sankališča. Vrhu tega izhaja v Gradcu poseben mesečnik »Nachrichten für Wintersport.« Nižjeavstrijska deželna zveza za tujski promet ima posebni oddelek za zimski šport in je izdala lansko leto obširno in z umetnimi slikami opremljeno brošuro »Zimski šport na Nižje Avstrijskem«, ki je jako poučna. Razven tega izhaja na Dunaju poseben športni list »Illustriertes österr. Sportblatt,« ki se po zimi peča izključno z zimskim športom. C. kr. državne železnice so izdale krasno ilustrovan knjižico »Zimski šport v Avstriji«, ki se peča le z zimskim športom po celi Avstriji in ki omenja poleg že navedenih de-

Sankalci na ljubenskih sankah.

žel zlasti Tirolsko, Češko, Galicijo in Bukovino. Tudi na nas so se obrnili, naj jim določimo slike in popise zimskega športa na Kranjskem, žal da nismo mogli v tem oziru dosti poročati. Upamo pa, da se to v kratkem spremeni.

Že iz tega izhaja, kako močno je po drugih deželah vkoreninjen zimski šport.

Za športno sankanje rabljive sanke (Rodel) so male sanke, napravljene ali iz lesa in obite z železom, ali pa popolnoma železne. V rabi so najrazličnejše vrste; od popolnoma železnih slove najbolj takozvane ljubenske sanke (Leobner Rodel), katerih sliko ob enem prinašamo.

Glede sankališča nam je omeniti, da se dele v naravna in umetna. Dobrih naravnih sankališč je jako malo in se nahajajo le tam, kjer imajo lepa gorska pota, katera se pa po zimi malo rabijo za vožnje s tovornimi sanmi, tako da ostane sneg nepokvarjen.

Dr. Rziha omenja v svoji knjigi »Der Rodelsport« iz naših krajev kot sankališče le državno cesto čez Ljubelj in sicer na Koroško stran, h kateri se je pridružila še državna cesta čez Koren. Obe te cesti sta pa za sankanje malo prikladni, ker ste preveč zvoženi, ker imate neena-

Bob v polnem teku.

komen padec in polno počivališč. Zato se grade umetna športna sankališča navadno tako, da se uporabijo deloma že obstoječa gorska pota, deloma pa popolnoma na novo zgrade. Glede umetnih sankališč zahteva dr. Rziha kot uzorno dolžino 2000 do 5000 metrov, kolikor mogoče enakomeren padec od 15—25%, to se pravi: pot se zviša na 100 metrov dolžine za 15 do 25 metrov, in za športna sankališča tudi primerne ovinke (kurve), ki pa morajo imeti zadostne in varnostne nasipe. Zahteva se dalje tudi, da so sankališča v senčnati strani, kjer sneg boljše obleži, po možnosti pa naj bo iz posameznih točk lep razgled.

Glede sankanja bo zanimalo občinstvo to, da je deželna zveza za tujski promet na Kranjskem skrbela v prvi vrsti, da se napravi tako sankališče v Bohinju in sicer na južnem delu nad predorom pod Črno prstjo. Vsled posebne prijaznosti dunajske prometne zveze se je posrečilo deželni zvezi kranjski pridobiti slovitega športnega sankalca dra. Adolfa Rziha z Dunaja, ki je izdal najboljšo knjigo o sankanju »Der Rodelsport«, da je obiskal Bohinjsko Bistrico in v spremstvu odposlanec deželne zveze in nekaterih gospodov ljubljanskega športnega kluba proučil načrte in trase za prihodnje sankališče v Bohinju. Dognalo se je pri tem, da je Bohinj za sankanje izboren kraj, da je njegova lega izvrstna in v eni prihodnjih številčk bomo prinesli tudi strokovno oceno in načrt tega sankališča, o katerem želimo, da se otvori že letošnjo zimo, kar se bo tudi posrečilo, ako posebno domači interesentje v Bohinju to zadevo vsestransko podpirajo. Želeti pa bi bilo, da se tudi po drugih prikladnih krajih na Gorenjskem napravijo sankališča.

3.) Posebne vrste sank je takozvani »bobsleigh« ali kratko bob. Bob so iz dveh sank sestavljene sani, pri katerih se sprednje krvine vodijo lahko s posebnim krmilom, kakor je to razvidno iz naše slike. Tak bob, na katerega se lahko vsede 3—6 oseb, ima že vsled svoje teže velikansko hitrost, namreč do 1000 metrov v eni minuti. Zaradi tega ne smejo imeti sankališča za bob tako strmega padca kakor ona za sanke in moremo

Bob pred ovinkom.

misлити na vpeljavo tega športa le polagoma, ker je bob jako drag in se sankališča za bob ne dajo lahko združiti s športnim sankališčem za sanke.

4.) Nadaljnja vrsta sank je **skeleton**, ki je sankam podoben, samo da je daljši in nižji in da se pri tem vleže sankalca na skeleton s celim životom na trebuh tako, da ima pri vožnji glavo naprej. Z okovanimi čevlji vodi skeleton od zadaj in — če je treba — tudi zavira. Skeleton je nekakizrodek sank, ima neznansko hitrost (do 2000 m v min.) in je vsled tega tudi jako nevaren. Skeleton-sankališča so jako redka; najboljše na svetu je v St. Moricu v Švici. Sankališče za skeleton mora biti tako, da sankalca drči kakor po prtu brez ovir, ker sicer se lahko temeljito poškoduje.

To so torej različne vrste sank.

5.) Razven sankanja se je udomačil v zadnjem desetletju tudi drsalni šport s **skiji**. Skiji obstoje z dveh drsalnih desk, od katerih je vsaka privezana na eno nogo in je torej nekako drsanje po snegu, kakor je to razvidno iz naše slike. Ta šport je že prava umetnost, zahteva mnogo učenja in vaje in ima svoja pravila. O tem športu hočemo govoriti v eni prihodnjih številčk. Tudi za ta šport je Gorenjsko in posebno Bohinj jako pripraven,

Skok s skiji.

vpeljati bi se pa dal tudi po Notranjskem posebno okoli Rakeka.

S tem smo podali splošno sliko o sedanjem zimskem športu in pristavimo le še to: zimski

Ski: Telemark-figura.

šport ima veliko prihodnost. Dosedaj je nudila zima le onim nekaj, ki so bili tako srečni, da so mogli iti po zimi na jug, večina pa je morala presedevati doma v gorkih sobah in zaduhlih dvoranah. Sedaj se je pa začelo uvidevati, da ga ni lepšega užitka, kakor solnčen zimski dan, ko se leskeče svet od biserov posajen v tisočeri barvah, ko gleda človek na s snegom pokrite gorske sklade in ko mu brije v lice zdrava sapa, pravi planinski zrak, ki krepi pljuča in telo. Zaradi tega je dobil tudi zimski šport tako hitro in toliko prijateljev.

Petnajst- in tridesetdnevni abonementni vozni listki pri avstrijskih železnicah.

Po drugih kronovinah naše države so že zdavnaj vpeljeni za poletni čas časovni vozni listki s petnajst- in tridesetdnevno veljavo in so se proge državnih železnic delile v posamezne skupine, za katere so bili veljavni ti listki. Deželna zveza za tujski promet na Kranjskem je uvidela veliko važnost takih listkov za tujski promet in je vsled tega vložila lansko leto na železniško ministrstvo prošnjo, naj se otvori nova skupina za železnice, ki tečejo po našem ozemlju, odnosno naj se jej priklapi še koroške proge državne železnice. Tej prošnji se je pridružila tudi koroška deželna zveza za tujski promet. In ta prošnja ni bila brezuspešna, kajti že letos se vpeljejo s 1. majnikom tudi za naše proge taki listki, ki se bodo izdajali vsako leto v času od 1. majnika do 30. septembra. Dosedaj je bilo devet takih skupin in sicer za solinsko ozemlje, Češko, Moravsko, Galicijo in dunajsko izletniško okrožje, kot deseta skupina je naše ozemlje (južno-

alpska skupina.) Taki listki se bodo izdajali za proge Št. Vid ob Glinji - Celovec (glavni kolodvor) - Jesenice - Trst (državni kolodvor) - Divača; Št. Vid ob Glinji - Beljak (južni kolodvor) - Trbiž - Pontafel; Trbiž - Ljubljana (južni kolodvor); Beljak (južni kolodvor) - Pod Rožico; Ljubljana (državni kolodvor) - Kamnik in Podkloster - Šmohor. Zaposlili smo tudi, naj se v to skupino sprejmejo tudi proge Ljubljana (južni kolodvor) - Novo mesto - Straža in Ljubljana (južni kolodvor) - Grosuplje - Kočevje, toda **tej prošnji se ni ugodilo**. Kakor že rečeno se bodo izdajali ti vožnji listki vsako leto od 1. majnika do 30. septembra; ti listki dajejo pravico do neomejene uporabe vseh v voznem redu določenih vlakov dotičnega omrežja. Cene tem listkom s petnajstdnevno veljavo so določene naslednje; I. razred 66, II. razred 46 in III. razred 26 kron; za tridesetdnevno veljavo I. razred 98, za II. razred 66, in za III. razred 40 kron. V zvezi s temi ča-

sovnimi voznimi listki se izdajajo tudi časovni listki za prtljago do 30 kilogramov in sicer za ceno 6 kron oziroma 9 kron.

Taki vozni listki so drugod radi udobnosti in nizke cene občinstvu jako priljubljeni in pričakovati je, da bo tudi pri nas občinstvo segalo rado po njih. **Na to udobnost opozarjamo zlasti gg. uradnike, trgovce in drugo gospodo po mestih, ki imajo svoja letna bivališča in vile v letoviščih po Gorenjskem**, odnosno katerih rodbine bivajo zunaj, dočim morajo biti sami radi službe čez dan v mestu. Jako prikladni so pa ti listki za letoviščarje same, ker lahko za nizko ceno ogledajo za časa svojega bivanja vse naravne krasote naše divne Gorenjske. Zato upamo, da smo dosegli z vpeljavo teh voznih listkov za tujski promet novo udobnost, ki mu more biti le v korist in napredek.

Poučno potovanje kranjskih hotelirjev in gostilničarjev na Dunaj 21.—28. aprila 1908.

Dve glavni nalogi ima deželna zveza za tujski promet:

1.) privabiti tujce s pomočjo reklame, časnikarstva in razstav,

2.) preskrbeti mora, da imamo pri nas doma vse, kar zahteva tujski promet in tu pride v prvi vrsti v poštev povzdiga in okrepitev gostilničarstva.

Ta druga naloga je pravzaprav najvažnejša, kajti, ako ni pri nas za tujce vse dobro in sedajnim zahtevam primerno urejeno, je tudi vsak tujski promet v veliki meri izključen. Povzdigniti gostilničarstvo in mu staviti pred oči vse zahteve dobro urejenega prometa pa ni lahka stvar in vendar se mora to kolikor mogoče hitro izvršiti.

To je vzrok, da je treba to stvar praktično podvzeti in kolikor mogoče živo predočiti. Ta namen smo mislili doseči najhitreje s poučnim potovanjem. Tu vidi gostilničar v malo dneh pred seboj podobo razvoja, vidi smoter, za katerim ima hrepeneti, vidi pota, po katerih mora hoditi. Rekli bi, da tako potovanje kakor solnce ogreje in razsvetli podjetnega in za napredek vnetega udeleženca-potovalca.

Napravili smo načrt za tako potovanje na Dunaj in iz tega se razvidi, da se bo podala v nekaj dneh s praktičnim poukom, ogledovanjem in poskušanjem podoba dobro urejenega hotelirstva in gostilničarstva.

Nemogoče je, da bi se v teh par dneh mogel vsak udeleženec popolnoma izučiti. Eno pa je gotovo, da tako potovanje v veliko mesto razširi vsakemu udeležencu obzorje, da tako ogledovanje velikih naprav vzbudi v njem podjetnost — in kar je glavna stvar — hrepenenje po napredku.

Vsled tega potovanja bo prišel popolnoma drug duh med naše gostilničarstvo, namreč duh napredka.

Ko bode gostilničarstvo na ta način probujeno, bo imela deželna zveza za svoja poučna predavanja, za nameravano šolo, za poučne knjige i. t. d. pripravna tla.

Daleč nazaj že sega ideja tega potovanja. Na občnem zboru blejskega prometnega društva 20. decembra 1906 sta sprožila to misel dr. J. Vilfan, župan in odvetnik v Radovljici in restavrater Ivan Rusz Bleda, ki sta povdarjala važnost

poučnega potovanja za gostilničarstvo in naš tujski promet; izrekla sta se pa tedaj za potovanje na Tirolsko in v Švico. Ta misel je našla sicer takrat pritrjevanje, toda pravega zanimanja le ni bilo. Skoraj čez leto in dan so se razgovarjali naši gostilničarji zopet o tem potovanju na gostilničarskem kongresu 18. septembra 1907, toda zediniti se niso mogli, niso prišli do zaključka, ali bi bilo umestneje potovanje na Dunaj in v okolico ali pa potovanje skozi Tirolsko v Švico. Vprašanje potovanja samega pa je postajalo od dne do dne važnejše in zato je prevzela njegovo vpriporitev deželna zveza za tujski promet na Kranjskem, ki je najprej sestavila vprašalne pole in jih poslala raznim prometnim društvom in posameznim gostilničarjem. Odgovorilo je okoli 25 gostilničarjev, ki so se izjavili, da se udeležijo potovanja in večina se je pri tem tudi izrekla za potovanje na Dunaj. Odločilno za to potovanje je bilo zborovanje interesentov tujskega prometa na Bledu 8. decembra 1907, kjer se je to vprašanje vsestransko in temeljito presodilo in po želji vseh udeležnikov sklenilo prirediti potovanje na Dunaj.

„Hotel Erzherzog Johann“ na Semmeringu. Hotelier Panhans.

Takoj na to je stopila naša deželna zveza v dogovor z nižjeavstrijsko deželno zvezo za tujski promet in z dunajsko gostilničarsko zadrugo, da bi ji imenovani korporaciji šli pri tem na roko, čemur sta se društvu hvalevredno odzvali.

Sporazumno s prijavljenimi udeleženci se je določil za to potovanje čas od 21. do 28. aprila t. l. in dunajska deželna zveza ter gostilničarska zadruga sta tudi že določili po načrtu deželne zveze v Ljubljani vsposed za to potovanje, kate-rega tudi podrobno prinašamo.

Pripomnimo le, da se za to potovanje naših gostilničarjev prizadeti faktorji na Dunaju zelo zanimajo in to idejo kot novo simpatično pozdravljajo.

Vspored potovanja je naslednji:

1.) 21. aprila 1908. Odhod iz Ljubljane ob 11. uri 27 min. dop. z brzovlakom južne železnice proti Dunaju. Prihod na Dunaj (južni kolodvor) zvečer ob 8. uri 50 minut. Ob 10. uri zvečer pozdrav udeležencev s strani predsedstva državne zveze avstrijskih hotelirjev v hotelu Hammerand (VIII. okraj, Florianigasse št. 8). Nato diner z jedili a la minute. Ob polnoči zaključek.

2.) 22. aprila. Skupni zajtrk ob pol 9. uri zjutraj v kavarni Prückl (I. Stubenring št. 24). Od 10.—12. ure dop. obisk kuharske šole. Od 2.—4. ure pop. diner (Table d' Hote) v hotelu »Österreichischer Hof« (I. Fleischmarkt št. 2; imejitelj g. Ferdinand Hess). Jedila odgovarjajoča zahtevam, ki se stavijo na dobre planinske hotele. Od 4.—7. ure pop. obisk gostilničarske šole. Zvečer se obišče eno zabavališče, ki se pa šele določi.

3.) 23. aprila. Ob 9. uri zjutraj skupni zajtrk v hotelu »Residenz« (I. Teinfaltstrasse št. 6;

imejitelj g. Josip Zillinger). Servira se zajtrk na angleški, švicarski in dunajski način; pri tem je tudi kratko predavanje o raznih vrstah zajtrkov. Nato ogled zalog gostilniških potrebščin in sicer: Etablissement Wahliss, (I. Kärtnerstrasse, št. 17), zaloge porcelana in stekla; zaloge pohištva: Gebrüder Thonet (I. Brandstätte št. 2), Knobloch's Nachfolger (VII. Schwaighofergasse št. 8), tovarne pletenega pohištva Prag-Rudnik (VI. Mariahilferstrasse št. 1) in zaloge hišnih in kuhinjskih potrebščin F. Turzansky (I. Neuer Markt 1). in drugih zalog, ki se še le pozneje naznanijo. Ob 1. uri mala južina z jedili a la minute v hotelu »Kaiserin Elisabeth« (I. Weihburgstrasse št. 3; imejitelj g. Ferdinand Heger). Popoldne ogledovanje nekaterih hotelskih etablisementov, zvečer ob 6. uri diner a la carte v hotelu »Palace« (VI. Mariahilferstrasse št. 99; imejitelj g. Joh. Rode), potem izlet čez Schönbrunn v Weigl's Dreherpark.

4.) 24. aprila. Ob 9. uri zjutraj skupni zajtrk v c. kr. ljudskem vrtu (Volksgarten I.), ogled restavracije, ogled pisarne dunajske deželne zveze za tujski promet, tovarne za led aprovizacijske obrti, od tam obisk »Rotschildovih vrtov« in na to ob 1. uri diner a la minute v restavraciji »Brauhaus-hallen« v Nussdorf-u. Ob 3. uri odhod na Kahlenberg, tam souper. Zvečer povratek na Dunaj.

5.) 25. aprila. Ob 9. uri zjutraj skupni zajtrk v kavarni »Habsburg« (I. Rotenturm-Strasse). Od 10. do 1/2 12. ure ogledovanje rotovške kleti. Ob 2. pop. ogledovanje obrtnopospeševalnega zavoda (IX./2, Severingasse 9.) Sprejme jih prof. Robert Apitsch. Ogledovanje razstave in posameznih delavnic. Od tam na Karlov trg z južno železnico.

Ogledovanje mestnih nasadov, mala južina v »Kur-salon«-u. Ogledovanje raznih razstav.

6.) 26. aprila. Ob 9. uri zjutraj skupni zajtrk v kavarni »Landmann« (I. Franzensring.) Obisk Votivne cerkve in cerkve Sv. Štefana. Ogledovanje »Ringa«. Opoldne izlet v Prater. Kosilo v posameznih restavracijah. Popoldne promenada v glavnem drevoredu in obisk »Benetke na Dunaju«.

7.) 27. aprila. Ob 8. uri 45. min. Odhod z brzovlakom na Semering, ogled hotelov »Südbahn« »Panhaus« in »Erzherzog Johann«. Kosilo v raznih hotelih. Popoldne izlet v zdravilišče dra. Veszey-a. Zvečer skupna večerja v restavraciji »Panhaus« ob kolodvoru. Nato odhod v Ljubljano.

Gostilničarje spremljata tajnik deželne zveze za tujski promet v Ljubljani g. dr. Marn in tajnik blejskega prometnega društva gosp. Drag. Repe. in nekaj gospodov ljubljanske deželne zveze. Poleg tega so preskrbljeni za Dunaj sam vodniki in pa omnibusi.

Že iz vspeh samega je razviden poučen značaj tega potovanja in trdno se nadajamo, da si bodo udeleženci pridobili na tem potovanju marsikatero strokovno znanje in da se bodo vrnili v domovino z zavestjo, da jim je to potovanje koristilo v vsakem oziru.

Pri povratku v domovino si ogledajo izletniki tudi nižjeavstrijska letovišča Baden in Semmering in zato prinašamo v našem listu tudi sliko hotela »Erzherzog Johann« na Semmeringu.

O izidu potovanja samega poročamo v prihodnji številki.

Želimo vsem udeležencem srečno pot in najboljše vspehe.

Društvene vesti

Prometno društvo v Radovljici. 28. marca t. l. se je vršil občni zbor navedenega društva, na katerem je odločil načelnikstvo dosedanji načelnik g. Žun; na njegovo mesto je bil izvoljen g. Leopold Fürsager, trgovec v Radovljici. Iz sklepov običnega zbora navajamo, da se nasadi med Radovljico in Lescami drevored, ki se bo imenoval v trajen spomin šestdesetletnega vladarstva našega cesarja »Cesarja Frana Josipa drevored«. Društvo je radi tega že stopilo v dogovor z radovljiško in leško občino.

Prometno društvo v Kranju. Dosedajno »Olepeševalno društvo« v Kranju se je spremenilo na svojem zadnjem občnem zboru v prometno društvo po vzorcu uzornih pravil deželne zveze. Načelnikom je izvoljen g. prof. Peterlin. Sklenilo se je vzeti v najem »Cofišče« na Šmarjeti gori. Želimo društvu, ki je začelo živahno delovati, najboljših vspehov!

Zborovanje interesentov tujskega prometa na Bledu se je vršilo dne 29. sušca v »Blejskem domu«. Predsednik blejskega prometnega društva, Peterlin, je pozdravil došle zborovalce, katerih se je zbralo okoli 50. Kot zastopnik deželne zveze se je zahvalil dr. Krišper gorenjskim prometnim društvom za njih vneto in trudaljubno delovanje in razložil, da se tujskemu prometu bliža jako ugodna doba, ker se je pri ministrstvu za javna dela ustanovil poseben oddelek za tujski promet in je pričakovati tudi večjih podpor. Zaradi tega je bilo jako koristno, da se je pri nas ta struja že dobro organizirala. Vzpodbujal je navzoče k vztrajnosti. Tajnik deželne zveze dr. Marn je poročal o delovanju deželne zveze za l. 1907, ter razlagal bodoči program. Preskrbelo se je vse, da se zamore dne 21. aprila t. l. izvršiti poučno potovanje kranjskih gostilničarjev na Dunaj. Gostilničarska zadruga na Dunaju je izdelala jako zanimiv spored, ki bode dal izletnikom priliko se temeljito poučiti o gostilničarstvu in njega podrobnostih. Priporočal je ustanovitev gostilničarskega društva za celo Kranjsko, katero bode velikega pomena za stanovsko organizacijo in tudi glavni steber tujskega gibanja. Poudarjal je, da namerava deželna zveza izdati že meseca aprila strokovni list, ki bode kot ilustrovan mesečnik izhajal ter prinašal članke o tujskem prometu, o različnih športih, zlasti zimskem športu, o razstavah, o gostilničarstvu, o pospeševanju obrti in poročila deželne zveze in lokalnih prometnih društev, naznanila o strokovni literaturi itd. Izrekel je upanje, da bode ta list šele prav vzpodbujal prometno gi-

banje in podjetnost v naših krajih. Naznanil je, da v kratkem izide v razpečavanje krasni album o Kranjski, ki se je naročil v 7000 iztisih pri slavni švicarski firmi Orell Füssli v Curihu. Ker se je po deželni zvezi izdana slika o Kranjski razposlala v 3000 izvodih, od katerih pa skoraj 2000 dosedaj še ni plačanih, opominja vse sprejemnike, naj malenkostno vsoto 1 K bržkomogoče dološljejo deželni zvezi, da se morejo računati zaključiti in čisti dobiček izročiti bohinjskemu prometnemu društvu, ki podpora nujno potrebuje. Tajnik je dalje omenil, da je deželna zveza za prvo pričela urejati zimski šport v Bohinju in da je eden prvih dunajskih strokovnjakov že napravil trase. Obljubil je, da bo deželna zveza tudi v drugih gorenjskih krajih uredila zimski šport, ki je dandanes postal jako pomenljiv in razširjen. Končno je omenil, da je deželna zveza leta 1907. razven državne podpore pogrešala vse druge podpore, da se je morala zadolžiti, da pa ne izgubi zupanja v boljše finančne čase. Nato se je pričela živahna debata o posameznih točkah tega programa, katere so se udeležili gg. Peterlin, Rus, Repe, Ravhekar, Steidl, Wölfling, Doktorič in Žumer. Posebno se je poudarjalo, da je treba izdati glede posameznih letovišč prospekte v enaki obliki, in sicer taki, kakršne ima dunajska deželna zveza, kar se je tudi sklenilo. Izdajanje strokovnega lista »Promet in gostilna« se je vsestranko z navdušenjem sprejelo in navzoči so zagotovili, da se bodo brez dvoma vsi gostilničarji in zavedni trgovci na ta list naročili, ker je ta list tudi za trgovce velikega pomena. Zborovanje, katero je trajalo tri ure, je bilo vsem udeležencem v vzpodbujo in zadoščenje in v dokaz, da se je v preteklem letu na tem polju res vzorno in vstrajno delovalo.

Šport

Ljubljanski športni klub. Lansko leto meseca novembra se je v Ljubljani ustanovil »Ljub. športni klub«, z namenom, v prvi vrsti gojiti zimske športe, t. j. sankanje, ski-sport, drsanje itd. — V ta namen se je zgradilo že meseca novembra novo, vsem modernim zahtevam ustrezajoče sankališče v Tivolskem gozdu. Projektirano je pričenski od Šišenskega vrha nad »Razgledom« po stari obstoječi poti, ki pelje od Švicarije k razgledu, potem v smeri proti Švicariji, kjer se je kakih 60 metrov od Švicarije napravil precej velik ovinek, ki je dal sankališču potem smer na promenadno pot, ki pelje proti Šiški. Ravno nad brezovim gozdičem kraj tivoljskega gospodarskega poslopja pa se je zapustila prome-

nadna pot in se je v ravni smeri na ta gozdič speljala smer na tivolski travnik. Ta del sankališča ima tudi največjo strmino, a pri tem popolnoma ravno smer. Nekoliko manjše strmine se nahajajo pred in za glavnim ovinkom in precej v začetku sankališča.

Cela dolžina znaša 1700 m. Širjava te vozne proge znaša 2—3 m t. j. v zarezah manj kot na prostih delih; glavni ovinek pa je čez 4 m širok, ter v smeri proti zunanjem robu takó nasut, da tudi neizurjenega sankalca obdrži v vozni smeri. — Pri napravi tega sankališča je bilo treba na treh krajih premostiti jarke s precej velikimi mostovi, ter nasprotno tudi teren na dveh krajih močno zarezati, da se je dobil enakomeren in ne prehud padec. — V prvi vrsti se je kajpada oziralo na sankalce z navadnimi sankami, nikakor pa ne za sedaj še z bobsleigh-om. Izključena pa je seveda vožnja s skeleonom. — Za ta namen pa je bilo z ozirom na dejstvo, da je to prva umetna sankalna proga na Kranjskem sploh, vse preskrbljeno bodisi glede udobnosti ali osebne varnosti sankalcev.

Ker je klub strogo na to pazil, da se je vozilo s predpisanimi sankami in tudi respektiral sankalni red in je, kakor omenjeno, v bližini proge Švicarija, kjer so bile pripravljene garderobe za sankalce in izdajale dnevne karte.

Žalibog se je v letošnji, za zimski šport tako revni zimi, to s tako nestrpnim veseljem pričakovano sankališče le malo dni vporabljalo.

Zdaj, ko se pričinja sezona za letne športe, je vse v najboljem tiru, da se v kratkem ponudi članom športnega kluba par tennis-prostorov in v kolikor bodo gmotne razmere dopuščale tudi z nabavo treh čolnov — veslanje na Ljubljanici.

Ta slednji tako zdravi šport, se je v Ljubljani dosedaj tako zanemarjal, da v resnici ni bilo na Ljubljani videti drugega čolna kot »morostarskega«. In ravno Ljubljana je v tako srečnem položaju glede veslarskega športa kot le malokatero mesto. Ako se pomisli, da ima Ljubljana od Vrhnike pa do Ljubljane približno 80 cm padca, torej mirna, počasi tekoča voda, in da se od tedaj še ni ničesar storilo za ta plemeniti šport, je to skoraj neodpustno. — Novoustanovljeni »Ljub. športni klub« si je nadel to nalogo tudi ta šport v Ljubljani nekoliko oživiti, ako mu bodo gmotne razmere dopuščale še letošnjo sezono, ako pa ne, pa drugo leto. — To so za zdaj glavni športi, ki se bodo v prvi vrsti gojili, ako se pa prijavi skupina članov, ki bi rada proizvajala kakov drug tu neimenovan šport, hoče klub po možnosti raztegniti svoj delokrog tudi na tega.

»Ljub. športni klub« je kot športno društvo nepolitično, a pri tem narodnostni moment že v pravih varovan. Razume se, da ima vsakdo pristop v klub, ki hoče podpirati njega stremljenje. P.

Književnost in umetnost

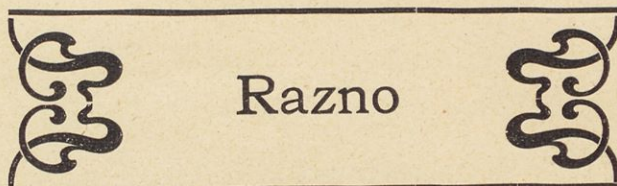
Slika »Kranjsko«. Deželna zveza je izdala v korist prometnega društva v Bohinju veliko sliko »Kranjsko«, na kateri je 13 najlepših krajev iz cele Kranjske združenih v lepo celoto. Natisnilo se je 4000 izvodov v slovenskem, slovensko-nemškem in češkem jeziku. Dosedaj se je razposlalo nad 3000 izvodov. Izvod stane 1 K. Nekateri gg. so z veseljem pozdravili to sliko in nakazali tudi po 5, 10, da celo 50 kron za sliko, dočim je okoli 1500 razposlanih izvodov še vedno neplačanih. Zato prosimo, da nam dotični, ki imajo slike, a jih še niso plačali, čim preje nakažejo denar, da moremo zaključiti račune in nakazati dobiček iz izkupila prometnemu društvu v Bohinju, ki podpora jako nujno potrebuje.

Album »Kranjsko«. Te dni izide album »Kranjsko«, ki ga je naročila deželna zveza skupno s posameznimi krajevnimi interesenti pri tvrdki Orell Füssli v Curihu v obliki velike osmerke z besedilom v 7000 izvodih. Album obsega naslednje slike: Ljubljana proti severu. Tivoli. Marijin trg s Prešernovim spomenikom. Grand hotel »Union«. Mestni trg z mestno hišo in vodnjakom. Postojna. Vhod v postojnsko jamo, Nova jama. Božji grob in vhod v Franc Jožefovo in Elizabetino jamo. Gora Kalvarija Belveder. Hotel »Adelsbergerhof«. Hotel »Ribnik«. Ribnica. Toplice na Dolenjskem. Kopališče Kamnik. Grad Zaprice. Izvir kamniške Bistrice. Mali grad. Kranj. Radovljica. Vintgar pri Bledu. Bled. Pogled na teraso hotela »Toplice« na Bledu. Rikljev zračne kopeli. Hotel »Triglav« na Bledu. Okrevališče Vovk. Hotel in dependansa »Steidl«. Razgled na blejski grad in Triglav. Pogled na blejsko jezero od kolodvora. Triglav z Vrat. Bohinjsko jezero. Bohinjska Bistrica. Hotelske naprave »Triglav« in dependanse v Bohinjski Bistrici. Dovje-Mojstrana. Vila in gostilna Šmerc v Mojstrani. Kranjska gora z Razorom in Prisankom. Belopeško jezero z Mangartom. Na zadnjem zborovanju na Bledu se je odločilo, da se bo prodajal izvod po 1 krono.

Tipične gorenjske hiše. Po naročilu ljubljanskega župana g. Ivana Hribarja so se fotografirale tipične gorenjske hiše in nam je le-ta dal

dotične fotografije na razpolago. Dali smo napraviti klišeje; ker nam pa primanjkuje prostora v tej številki, objavimo jih prihodnjič. Te slike bodo služile kot model za prihodnji stavbeni slog na Gorenjskem in so nekaj posebnega. Ob enem nam je v tem oziru na razpolago članek, ki ga je spisal gosp. ministerjalni tajnik Michelangelo baron Zojs na Dunaju in ki ga ob enem natisnemo prihodnjič. Toliko v pojasnilo, ker vemo, da je na Gorenjskem veliko zanimanje za te tipične hiše.

Nove razglednice. Znani fotograf Fran Pavlin na Jesenicah je založil nad pol milijona novih razglednic, ki se odlikujejo po svoji fini izvedbi. Iz doposlanih nam vzorcev razvidimo, da je bil gosp. Pavlin jako izbirljen pri fotografiranju in da je pogodil vedno kraje od najlepše strani. Sploh so razglednice posnete tako, da tvorijo po vsem nove panorame. Razglednice so iz vseh krajev Gorenjske, posebno pa iz radovljiškega in kranjskogorskega okraja. Vsem gostilničarjem in trgovcem jih najtopleje priporočamo, ker so res vsega priporočila vredne. To storimo tem lažje, ker v zadnjem času nadlegujejo vsiljivi agentje po Gorenjskem ljudi in jim prodajajo za drag denar razglednice, ki nimajo nikake vrednosti. Podpirajte domače podjetje, ki je solidno in dobro!

Jubilejska razstava v Pragi. V proslavo 60letnega vladarstva našega cesarja priredi praška trgovinska in obrtna zbornica v času od majnika do oktobra 1908 za svoje okrožje v Pragi v takozvani kraljevski óbori (strómovki) pod pokroviteljstvom nadvojvode Franca Ferdinanda in častnim predsedstvom trgovskega ministra dr. Josipa Fořta, višjega deželnega namestnika kraljevine češke kneza Jurija Lobkowicza, doželnega namestnika kraljevine češke grofa Karla Coudenhove-ja in župana kralj. stol. mesta Prage dr. Karla Groša velikansko razstavo. Razstavišče samo obsega 400.000, poslopja pa zavzemajo nad 100.000 kvadratnih metrov.

Železnica na vrh Triglava.

Predgovor.

Kmalu po otvoritvi nove bohinjske železnice se je začelo govoriti o železnici na Triglav. Predrzen atentat na Zlatorogovo kraljestvo se bode imenovala ta misel in našli se bodo proroki, ki bodo rekli, da bo konec te železnice ravno tako tragičen, kakor usoda Trentskega lovca, ki so ga odnesli valovi Soče. Toda le mirno. Nameravana železnica na Triglav se sicer ne bode gradila že danes ali jutri, vendar ni izključeno, da bode izvršena, preden mine desetletje. Napredek dandanes hitro koraka tudi po naših krajih in zaradi tega je treba, da se tudi pri nas pripravlja moderna podjetnost. Kdor mirno prebere res krasna razlaganja inženjerjev, ki sta sestavila načrt, bode izprevidel, da je podlaga te železnice narodnogospodarsko in tudi tehnično dobro premišljena in preračunjena, ker lega Triglava ni samo za Kranjsko, marveč splošno tako izvanredna, da sega njegov vpliv čez meje kranjske dežele do Koroške in Tirolske, rekli bi skoraj tako daleč, kakor sega razgled z njegove sive glave. Za tako okrožje, kateremu je Triglav nekaj kralj, pač nikakor ni izključeno, da se bode rentirala gorska železnica. Preverjeni smo, da se bodo našli imoviti ljudje iz različnih krajev, ki bodo stvar podpirali. Glavni pogoj takih železnic je ta, da se izplača, obrestuje naloženi denar, kar imenujemo rentabiliteta. Taka rentabiliteta se pa kmalu najde, ako se dobe od gotovih krogov podpore, katerih ne bode ne vračevati, ne obrestovati. Ako pomislimo, da vodi mimo Triglava tursko-tržaška državna železnica, ne dvomimo, da se bo država sama zanimala za uresničenje železnice, o kateri pišemo in tako podjetje podpirala. Potrebno je, da se o tako važnem vprašanju že sedaj razpravlja, da se spravi v premislek in razgovor. Radi tega mislim, da občinstvu jako ustrežemo, če priobčimo zanimiv opis v našem listu. Preskrbeti hočemo pa tudi,

da bode spis izšel pozneje tudi v nemškem in češkem jeziku s primernimi ilustracijami, da zbudimo zanimanje tudi v krogih izven Ljubljane.

Smatramo pa za svojo dolžnost, izreči zahvalo gg. projektantom, da sta nam prepustila to velevažno in velezanimivo pisano razpravo. uredništvo.

Projekt inž. Planinskega in dr. Steinerja.

Ko se je z otvoritvijo bohinjske in karavanske železnice otvorila neposredna zveza severnih in severovzhodnih dežel Avstrije z Jadranskim morjem, oziroma s Trstom, se je začelo razpravljati o načrtu, po katerem bi se odprlo prometu čarobno gorovje ob primorski meji. Ta načrt je železnica iz Bohinjske Bistrice na vrh Triglava. Načrt sta izdelala inženerja J. Planinski in dr. Fric Steiner, ki sta več let premišljevala o stvari ter jo temeljito proučila.

Pač je upravičeno upanje, ki ga gojimo z ozirom na razvoj trgovine vsled živahnega prometa na novih alpskih železnicah in z ozirom na razvoj tujškega prometa v novo odprtih trgovinah. Z novo železnico se je odprla pokrajina, ki je bila radi njenih izvanrednih naravnih krasot sicer znana in sloveča daleč po svetu, kamor pa je bilo mogoče dospeti le po ovinkih in to le z velikimi žrtvami denarja in časa.

Leto za letom se opaža, kako povoljno se razvijajo priznani letoviški kraji ob koroških in kranjskih jezerih, kamor zahaja mnogo tujcev. Omenjena naj bodo le: Vrbsko, Osojsko, Blaško in Millstadsko jezero na Koroškem ter Klanški jezeri, Blejsko in Bohinjsko jezero na Kranjskem, na obalih teh jezer stoji marsikak, danes že svetovno znan kraj.

Brez dvoma se bodo razmere glede povzdige tujškega prometa še izdatno izboljšale, ko se bo izročila prometu turska železnica. Turska železnica

Razstava obsega sledeče oddelke: Razstava trgovinske in obrtne zbornice. Pospeševanje malega obrta. Pospeševanje umetne industrije. Razstava tujškega prometa. Razstava mest. Trgovinske in obrtne korporacije. Zavodi in inštitucije za blagostanje delavstva in nastavljenecv (socialna politika). Obrtništvo in trgovinsko šolstvo. Finančni, kreditni in zavarovalni zavodi. Železničarstvo, ladjeplovstvo in gradba cest. Brzjav in telefon. Arhitektura. Inženrstvo. Stavbinstvo. V okrožju praške trgovinske in obrtne zbornice so zastopane vse stroke, ki se proizvajajo v monarhiji in med njimi so zastopane marsikateri najodličnejše. V tem okrožju je n. pr. največja tovarna za sladkor naše države, največja tovarna za špirit, druga večja pivovarna, največja rafinerija za mineralno olje, največja tovarna za stroje, največja tovarna za vagoni, največja tovarna za poljedelske stroje, največja tovarna za voščeno platno, največje tovarne za moško obleko, za klobuke itd. Okrožje praške zbornice plačuje 11 milijonov pridobnine, to je polovico donosa na pridobnini na Češkem in skoraj eno sedmino donosa v Avstriji. Razstavišče samo je valovito, ima jako lepo lego in je v največjem in najlepšem parku zlate Prage.

Ta razstava bo pokazala, na kako visoko stopinjo so se pospeli Čehi posebno na industrijskem polju in v obrtu; posetili bodo razstavo obiskovalci iz vseh krajev sveta. Ob enem se bodo vršili številni mednarodni kongresi, med temi svetovni kongres trgovinskih zbornic in drugih trgovskih in obrtnih korporacij.

Želeti bi bilo, da si ogledajo tudi Slovenci kolikor mogoče številno to razstavo, ker tam bodo našli marsikaj, kar jih bode vzpodbujalo do podjetnosti in k napredku. Železniške zveze so namreč jako ugodne. Vožnja iz Ljubljane traja z brzovlakom 18 ur.

Koliko se zvari piya v Avstriji? Iz uradne statistike posnamemo, da se je zvarilo leta 1907 v Avstriji (Bosna in Hercegovina ste vštetí) 20,711.621 hl. pive proti 19,981.952 hl. leta 1906., torej za 629.669 hl. več kakor prejšnje leto. Davka se je plačalo od te pive l. 1907. 79,552.270 K, l. 1906. pa 76,602.381 K, torej v l. 1907. za 2,949.889 K več kakor prejšnje leto. Na Kranjsko odpadejo naslednje številke: Leta 1906. se je zvarilo 83.972 hl pive, l. 1907 že 100.759 hl, torej za 16.787 hl več, davka se je plačalo na pivi l. 1906 342.535 K, l. 1907 že 410.283 K, torej za 68.748 K več kakor prejšnje leto. Številke govore! Pa pravijo, da ne napredujemo in da nimamo denarja!

bode neposredno vezala južnobavarske pokrajine, kamor zahaja zelo mnogo tujcev, z Beljakom, Celovcem in Jesenicami. Vsled tega bodo tudi prebivalci dežel, ki leže na severu in na severozahodu Alp, brez posebnih težav prihajali na Koroško in Kranjsko. Zelo važno pa je tudi, da je nova železnica odprla krasne Julske alpe našim sosedom na vzhodu in jugu. V nekaj urah (železniške vožnje) dospejo prebivalci Ljubljane, Trsta, Gorice, Vidma in celo Benetk v okrepujuči hlad prekrasnih dolin, katere obdaja nebotično, s snegom pokrito gorovje.

Izhodišče nameravane železnice na Triglav bi bila Bohinjska Bistrica, ki leži v središču prej imenovanih letovišč in ne daleč od označenih mest. Kraj je od Celovca in Vrbskega jezera ter od Beljaka in Gorice približno dve uri, od Ljubljane in Trsta pa tri ure (po železnici) oddaljen.

Triglavska skupina s svojim najvišjim vrhuncem 2864 m nad morjem, pripada mogočnemu vapnenemu jedru vskodnega dela južnih Alp. Zbog svoje lege nudi neprimerno krasen in neizmeren razgled. Njegove pečine so tako krasne ter učinek strmih brezdov tako silovit, da je težko v kakem gorovju najti kaj enakega. Že južno od Pulja opazi mornar smelo dvigajoči se vrh Triglava, katerega oblika prvi hip vzbudi pozornost izletnikov, Srednjih Alp in vzhodnih Grintavcev. Razgled z razglednega stolpa vrh Triglava nima para. Mogočno učinkujejo ostra nasprotja med ledniki razdrapanimi skupinami pečin in robov ter v zlatih sončnih žarkih se blesketajočem zrcalu sinjega morja, ki obliva zelene livade Beneške nižine s krasnimi Benetkami ob koncu. Nič manj kot 64.600 štiri-jaških kilometrov obsegajoče ozemlje more čudeče oko pregledati z vrha Triglava. Od Dachsteina na severu dalje sega pogled na poledenele velikane srednjih Alp, Veliki Klek, kvišku štrleče vrhove tirolskih in italjskih, alp proti zahodu, na Karavanke in Savinjske planine, Gorjance tja do

Učke gore, v jugozahodu na sinje morje in beneške livade. Tik pod gledalcem pa je strašna, navpično stoječa, 1800 m. visoka Triglavska stena, pod katero se dvigajo nižji vrhunci. Ni se čuditi, da kljub dolgi in težki poti celo sedaj nad 1200 hribolazcev vsako leto, od blizu in daleč pohiti na vrh Triglava, da se divijo brezmejnemu in čudovitemu razgledu. Več kot štirikrat tako veliko pa je število onih, ki hite ali z Dovjega (postaja proge Ljubljana-Trbiž) v divno dolino Vrata, kjer stoji Aljažev dom, ali pa na Bled, oziroma v Bohinj k jezeru, ki je zelo podoben slovitemu jezeru »Königssee«. Blejsko jezero, ta biser Gorenjske, leži med zelenimi griči, katere v daljavi obkrožujejo blesteči se vrhovi snežnikov; Bohinjsko jezero, prava podoba miru s svojim resnim značajem in brezdanjo površino pa meje na eni strani divjeromantične strme pečine, na južnem bregu pa strma gosto obraščena rebra. Človeka, ki je le enkrat bival na bregovih tega jezera, vleče neprestano z neodoljivo silo v ta planinski raj miru.

Štiri planinske koče takoj pod vrhom Triglava: koča slov. planinskega društva na Kredarici (2516 m), Marije Terezije koča, nem. plan. društva (2404 m)

tej pokrajini. Najugodnejše izhodišče železnice na Triglav je **Bohinjska Bistrica**, ki leži v sredini najkrasnejšega planinskega sveta ter je bila zaradi nekdanje železarske obrti že poprej dobro znana. Da se je izbral ta kraj kot pričetek železnice na Triglav ni bilo le to merodajno, da leži ob novo zgrajeni glavni progi alpske železnice, ampak tudi to, da se lahko zveže z njo Bohinjsko jezero, ki je znamenita privlačna točka in ima brez dvoma veliko bodočnost. Za podlago števila tujcev, ki se rabi v proračunu, je služilo število sedaj stalnih in mimogrede potujočih turistov sosednih letovišč. Vedno rastoča priljubljenost letovišč ob omenjenih jezerih Koroške in Kranjske obljublja najugodnejši uspeh. Uspeh gorskih železnic je le tedaj zasiguran, če so v bližini kakega središča tujskega prometa; da leže ob železnici, ki ima velik promet, še ni edino merodajno. To nam dokazuje Postojnska jama. Dasi to naravno čudo, ki nima para na celem svetu, leži ob glavni progi južne železnice Dunaj - Trst, vendar ni obisk tak, kakor bi ga bilo pričakovati.

Z ozirom na Triglavsko železnico bi bila

vilo se je mnogo društev, katerih namen je povzdigniti tujski promet; deluje se na zboljšanje železniških zvez in drugih naprav. Vse to je že rodilo dokaj obilen sad. Brezdvomno bode turska železnica postala ena prvih z ozirom na turistiko. V nastopnem je v primeru navedeno število potnikov nekaterih železnic, ki služijo le v zabavne vožnje.

Četudi se prvi dve niti od daleč ne moreta primerjati z ono na Triglav, znaša število potnikov še enkrat toliko, kakor bomo vzeli za temelj železnice na Triglav.

Železnica je štela leta 1903:

Achensee (želez. z zobč. kolesi 6.4 km.)	38.824	potn.
Gaisberg („ „ „ 5.3 „)	23.475	„
Stanserhorn (vspenjača 3.91 „)	19.328	„
Beatenberg („ „ 1.69 „)	50.411	„
Salvatore („ „ 1.63 „)	48.570	„

Da se sme s časom pričakovati ravno v Bohinjski Bistrici, kjer je nameravan pričetek železnice na Triglav, velikanski tujski promet, dokazuje dejstvo, da je že v poletjih 1906 in 1907 izstopilo na tej postaji marsikak dan na stotine tujcev. Vrh tega pa bi gradnja te gorske železnice mimo Sv. Janeza ob Bohinjskem jezeru, Starih Fužin in čez Velepoltje ne delala posebnih težkoč, vsled česar ne bi bili troški za gradnjo in obrat posebno veliki.

Nikakor pa ni s tem rečeno, da je to edina proga, s katero bi se zvezala Bohinjska Bistrica z vrhom Triglava. Uvaževale so se vsestransko tudi druge proge v tehničnem in stroškovnem oziru.

Kakovost sveta, po katerem naj bi tekla železnica na Triglav je taka, da bi sestala železnica iz dveh delov. Del proge po dolini Save proti jezeru, od tam proti Fužinam, skozi Mostnice in Voje proti Velem polju nima v dveh tretjinah svoje dolžine nobene posebne napetosti. Šele rebra, ki zapirajo dolino Voje, zahtevajo strmo prog; zadnji konec proge od Velega polja pa do vrhunca pa je jako strm. Vsled tega je mogoče skoro za večino proge prirediti navadno železnico (adhesijsko železnico); v ostalem strmem delu pa bi se težkoče premagale z zobno železnico oziroma z žičnato vrvo.

Pozneje se je sprožila misel, namesto ozkotirne železnice med postajo v dolini in Vel. poljem zgraditi za urejen promet z avtomobilom primerno cesto. Po natančnem razmišljanju se je dognalo, da bi ta način bil jako priporočljiv radi nizke cene, a bi imel vrhutega še marsikatero prednost, kar bode gotovo marsikaterega zanimalo.

V nastopnem hočemo v kratkem opisati dva načrta, ki se nam dozdevata najprimernejša in v danih razmerah najsposobnejša, da se uresničita.

Načrt A.

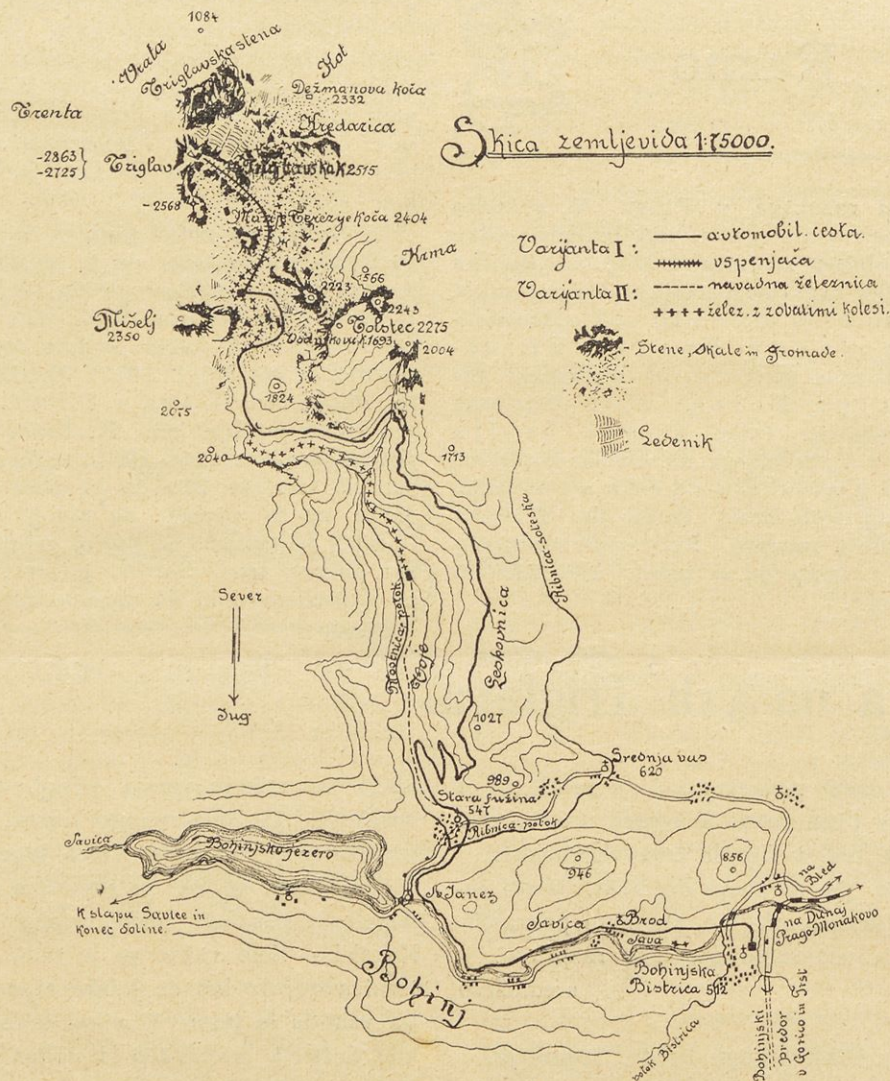
Uvod.

Ako bi se med Velim poljem in Bohinjsko Bistrico otvoril redni promet z avtomobilnimi omnibusi, bi bilo neobhodno potrebno napraviti posebno cesto, po kateri bi smeli voziti edino le motorni vozovi železničnega podjetja. Vsled tega se niso vpoštevala obstoječa pota in ceste; sploh pa ima cesta med Bistrico in Sv. Janezom, katera edina bi prišla v poštev, neugodne krivine ter drži skozi več vasi. Nova nameravana cesta bi bila torej prava cesta za motorje ali avtocesta, po kateri bi ne smel voziti noben drug voz.

Proga.

Proga bi se začela na Bohinjski Bistrici v bližini kolodvora, 512 m visoko nad morjem. V 1. kilometru bi šla čez Savo na levem bregu nad vasjo Brod 6.3 km do Sv. Janeza. V višini 530 m. nad morjem bi dospela do vzhodnega konca Bohinjskega jezera pri Sv. Janezu. Od tam bi držala cesta poleg potoka Ribnice na levem bregu do približno 7. km, kjer bi prešla na desni breg. Na vzhodni strani mimo Starih fužin (547 m) bi se obrnila njena smer proti severozahodu (v smeri potoka Mostnica.

(Sledi).

Dežmanova koča nemškega plan. društva (2323 m) in koča na Velem polju slov. planinskega društva (1698 m) nudijo izletnikom udobno zavetišče.

Hoja na Triglav traja 7½—11 ur in je združena s precejšnjimi stroški. Na Triglav drži več potov, izmed katerih omenjamo sledeče: od severne strani z Dovjega (637 m) skozi dolino Vrata, Kot in Krma; pri tej poti znaša zračna črta približno 13 km; od vzhodne smeri drži 21 km dolga pot z Bleda, čez Pokljuko, od juga pa z Bistrice skozi Voje, kakih 15 km zračne razdalje. Najbolj je priljubljena pot skozi Kot, ob katere koncu stoji Dežmanova koča. Najredkejšje gredo hribolazci z Bleda čez Pokljuko. Steze, ki drže na Triglav iz Trente in Soške doline radi njih napornosti skoro ne pridejo v poštev; pot od Bohinjskega jezera mimo 7 jezer služi navadno le kot povratna pot v dolino.

Iz preje povedanega je razvidno, kake važnosti je železnica na Triglav in kako velikanski vpliv bi imela ta železnica na povzdigo tujskega prometa in z njim v zvezi stoječega blagostanja v

omenjena kranjska oziroma koroška jezera glede prometa središča prve vrste, osobito koroška jezera.

V vseh teh krajih in njih okolici ležečih letoviščih ob progah Millstadt-Celovec, Celovec-Rožek, Beljak-Rožek, Rožek-Sv. Lucija, Beljak-Trbiž in Trbiž-Škofja Loka je znašalo število zglašanih tujcev do 25000 na leto, in sicer tujcev, ki so dlje časa ostali; ni se pa upoštevalo tujcev, ki so obiskali te kraje le mimogrede.

Te okoliščine, kakor tudi po dograjenju alpske železnice ugodna zveza glavnih mest Trsta, Gorice, Ljubljane, Celovca in Beljaka, končno prireditve gorske železnice prvega reda, ki bi bila edina v južnih centralnih Alpah, med železnico Mendel in Ritten na Tirolskem, ter železnico z robastimi kolesi iz Trsta na Opčino, in ki bi bila edina tako velikega pomena v Avstriji sploh, daje upanje, da bi se po njej vozilo vsako leto najmanj 15.000 oseb. To število gotovo ni previsoko cenjeno, kajti pomisliti je, da bode došlo v te kraje še mnogo več tujcev, ko bo otvorjena železnica skozi Ture.

Opazuje se, da v poslednjem času zelo narašča zanimanje za povzdigo tujskega prometa; ustano-

Pospeševanje obrta in c. kr. trgovsko ministrstvo.

Pri izletu na Dunaj si ogledajo naši gostilničarji tudi obrtno-pospeševalni zavod na Dunaju, čigar delavnice prinaša naš list.

Ker se večina naših gosilničarjev ne peča samo z gostilničarstvom, temveč tudi z drugim obrtom, bo ta poset gotovo zanimiv za nje.

V tem zavodu se poučujejo v kratkih, štiri do osem tednov trajajočih tečajih oni obrtniki, ki si hočejo svoje obrtno znanje spopolniti in se poučiti tudi v uporabi maloobrtnih strojev. Udeleženci tečajev prihajajo iz vseh avstrijskih kronovin na Dunaj in dobivajo v ta namen tudi državno podporo.

O delovanju zavoda samega podamo za danes samo naslednje podatke:

Pospeševanje malega obrta je pričelo c. kr. trgovsko ministrstvo l. 1892. Pospeševalo naj bi se v prvi vrsti pravo rokodelstvo, in se zato polaga največjo važnost nato, da se pospeši srednji obrtniški stan in sicer na ta način, da se preukroje rokodelske naprave v času primerna obrtniška podjetja srednjega obsega, ki temeljijo na tehnični in trgovski podlagi.

Pripomočki so:

Stalna razstava najnovejših delavskih pripomočkov, ki se jih rabi v posameznih

namenjene zato, da se seznanijo rokodelci tudi izven dvorane za stroje z vspehi strojev na obrtno-tehničnem polju, sedaj pa služijo bolj v to, da se razkazuje oprava in delovanje obrtno-pospeševalnega urada samega.

V zornih obratih, preizkušališča za čevljarje, krojače, mizarje, tesarje, ključavničarje, izdelovalce orodja, galvanotehnike in električne inštalaterje naj seznanijo rokodelce gotovih strok z novodobnimi načini proizvodnje, v kolikor to potrebujejo za svoje potrebe.

Potencialni mojsterski tečaji se prirejajo izven Dunaja in se jih je uvedlo doslej za čevljarje, krojače, mizarje, ključavničarje, kamnoseke, sodarje in košarje.

Skupaj s knjigovodskimi tečaji naj bi se doseglo v rokodelskih podjetjih pravilno knjigovodstvo.

Prepuščanje strojev obrtnim za drugim in dajanje posojil za obrtna podjetja sta pa najvažnejša podvzeta obrtnega pospeševanja.

Z razstavi vajenških del in podpiranjem vajenških zavetišč pa naj bi se vplivalo na izobrazbo vajencev.

Zgoraj navedena strokovna razstava v dvorani za stroje v poslopiju obrtno-pospeševalnega urada na Dunaju je tudi sedajna razstava za rokodelsko tehniko. Razstavljeno je orodje in stroji za rokodelce v posameznih obrtnih podjetjih, razstavljeni so pa tudi motorji in stroji za orodje združnih podjetij.

Delavnice obrtnopospeševalnega zavoda na Dunaju.

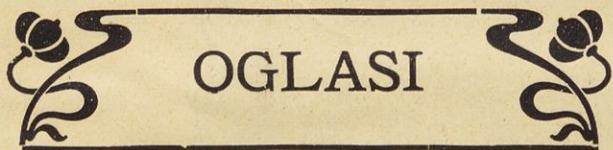
Naši obrtniki se sicer že zanimajo za ta zavod, toda želeli bi bilo, da bi bilo zanimanje še večje.

S pomočjo tega jako koristnega zavoda na Dunaju priredi deželna zveza za tujski promet na Kranjskem letošnjo jesen gostilničarski tečaj v Ljubljani, ki je že zagotovljen.

obrotniških podjetjih ali v združnih delavnicah. Ta razstava je v takozvani »dvorani za stroje« v poslopiju obrtno - pospeševalnega urada na Dunaju.

Po potrebi se prirejajo v tej dvorani tudi strokovne razstave.

Začasne razstave so bile prvotno

OGLASI

Planinski hotel „Zlatorog“

ob Bohinjskem jezeru. (V Ukanci). 33 sob. 66 postelj. Sezija: junij-oktober. Divjeromantično zavetišče v koncu Bohinjskega jezera v bližini slapa Savice, obdano z visokimi, navpičnimi skalnatimi stenami. Izhodišče čez sedmera Triglavsko jezero na Triglav, čez Komno v Sočo, čez Globoko v Tolmin. Senčnati izprehodi. Brez vetra. Nekaljen planinski mir. Jezerska kopališča. Gorke kopeli. Dobra meščanska kuhinja, pristna vina, sveže pivo, točna postrežba, solidne cene.

Deset zapovedi za kmeta

dobi zastoj in poštne prosto vsak gostilničar v poljubnem številu za razdelitev med kmete. Treba le dopisnice z naslovom: Ub. pl. Trnkoczy, lekarna, Ljubljana. Kranjsko.

(13) 12—1

Stanje hranilnih vlog: nad 25 milijonov K. — Rezervni zaklad: nad 900.000 kron. (15) 12—1

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši v Prešernovih ulicah št. 3, poprej na Mestnem trgu zraven rotovža,

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdržene obresti vsacega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem. Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina Ljubljanska z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar maloletnih otrok in varovancev.

Ljubljana. ŠVICARIJA. Kavarna in restavracija. Vsaki dan od 1. maja dalje koncert brez posebne vstopnine. I. Kenda. (9) 12—1

Bled. J. Rus. Trgovina s špecerijskim blagom, vinom, delikatesami, modnim in galanterijskim blagom. Več sob za tujce, krasen razgled na jezero. 8—1

Ljubljana. Grand Hotel Union. Restavracija, kavarna, hotel. Najmodernejša oprava.

Bled. Zdravilišče Vovk. Krasna lega, prosto stoječe meji na polje, krasen razgled, velik senčnat park. Mnogo moderno opremljenih sob, tudi s kuhinjami. Kabine za zračno zdravljenje. Za naravno zdravljenje solčne, zračne, kadne kopeli pod zdravniškim nadzorstvom. 3—1

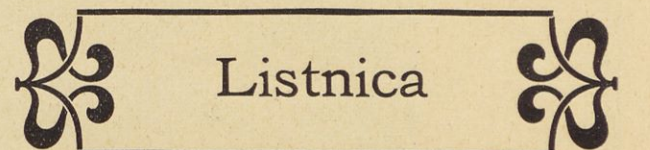
Bled. Restavracija Sekovanič z depandanso. Sobe za tujce, senčnat vrt in salon. Trgovina z delikatesami, vinom, likerji. Najfinjša praška in domača šunka. Galanterijsko in nürnberško blago. Zaloga najboljših emajlovane kuhinjske posode, porcelana in steklarskega blaga. 4—1

Bled. Stavbena tvrdka **JOSEF BRONEK** izvršuje vsakovrstne stavbe, načrte in proračune, preskrbuje stavbišča. 5—1

□ Pisarna: Villa Aninka. □

Bled. I. PRETNAR, trgovina s špecerijskim blagom in deželnimi pridelki. Podružnica na Bohinjski Bistrici. 5 sob za tujce s posebnim vhodom in postrežbo. 7—1

Bled. Hotel Triglav poleg postaje. J. Pernel. Novozgrajen, moderno opremljen hotel. 22 sob za tujce. Pristna vina, češko pivo, izborna kuhinja. Krasen razgled na jezero. 1—1

Listnica

IZ UPRAVNIŠTVA. P. n. prejemalcem, katerim smo doposlali prvo številko, a se ne mislijo naročiti na list, prosimo, da nam list vrnejo.

Sl. društvo za pronicanje stranaca u Opatiji. Ker nam je Vaš članek prepozno došel za to številko, ga objavimo v prihodnji številki.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

Puc & Ko. Ljubljana

Marije Terezije cesta št. 11 (Kolizej)

ima vedno na zalogi večjo izbero kompletnih sobnih oprav in opozarja na svoje patentovano pohištvo za hotele in restavracije.

Domači izdelek, cene brez konkurence. Načrti in ceniki brezplačno. (10) 12—1

Jesenice. Fr. Pavlin, fotograf. Največja izber krasnih razglednic cele Kranjske. Fotografije pokrajin Kranjske v vsaki velikosti. Nedosežni motivi. (12) 6—1

Bled. Hotel „Pri lovcu“. I. Medja. 12 udobno opremljenih sob za tujce; veranda; v neposredni bližini jezera, 5 minut od zdravniškega parka in pošte. Vozovi se dobe v hiši. 6—1

Bled. B. LERGETPORER, fotograf, VILA ALICE. Moderno opremljene sobe za tujce. Krasne krajske fotografije. 2—1

O k l i c.

Od raznih strani so prihajali snovalnemu odboru **hotelske družbe „Triglav“** glasovi, da bi kazalo tako važno in za povzdigo tujskega prometa v slovenskih deželah velepomembno podjetje **postaviti na širšo podlago**. Zato je snovalni odbor pustil prvotno misel ustanoviti družbo z omejeno zavezo ter je sklenil, da se to podjetje ustanovi kot **Delniška družba**. Za ustanovitev delniške družbe govori več razlogov. Deleži pri družbi z omejeno zavezo so najmanjši po 500 K., delnice se bodo glasile le na 200 K.; torej lahko marsikdo, komur 500 K ni mogoče utrpeti, na-

izrazil najboljša avstrijski strokovnjak v tem oziru dr. Rziha. Da tujski promet v Bohinju rapidno narašča, govore številke. V letoviški sezoni l. 1906 je bilo tam 2350 tujcev, leta 1907 pa že 8469. Da bo podjetje izvrstno vspevalo, ni nobenega dvoma: dokaz temu, ker se je sklenila z izvrstnim gostilničarjem zakupna pogodba za pet let, ki bo omogočila primerno obrestovanje investiranega kapitala.

Delniška družba „Triglav“ se ustanovi najprej z osnovno glavnico **200.000 K**, ki se po potrebi zviša. **Polovica delnic po 200 K se glasi na ime, polovica pa na prinesitelja.**

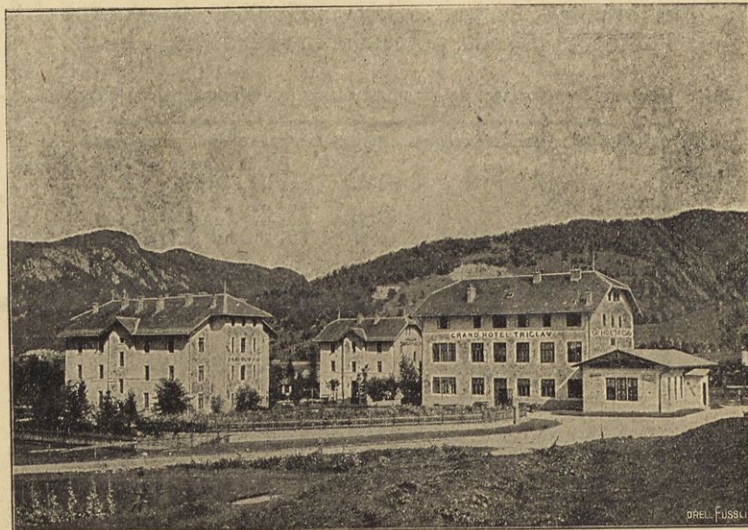

Bohinjska Bistrica, lega hotelske naprave „Triglav“.

loži 200 K. Drugič je družba z. o. z., ako je veliko družabnikov, kakor je tukaj slučaj, preokorna, ker se mora taka družba osnovati na podlagi pogodbe med družabniki in se smejo deleži le z dovoljenjem občnega zbora prenesti na drugo osebo, dočim je delniška družba v vsakem oziru gibljiva in se delnice, ki se glasijo na prinesitelja, lahko prodajo in poljubno cirkulirajo v prometu.

Hotelsko podjetje v Boh. Bistrici, za katero se ustanovi delniška družba, **reprezentira vrednost 300.000 K**. Bilo je že lansko sezono v obratu in pripravljalnemu odboru se je posrečilo za bodoče dobiti izvrstnega in izkušenega najemnika, ki bo imel hotele celo leto odprte. Ker se v Boh. Bistrici prihodnjo zimo uvede **zimski šport**, postane ta kraj najbrž najvažnejša postojanka zimskega športa v Avstriji, kakor se je

Delnice na ime so prihranjene v prvi vrsti za one subskribente, ki so že doslej vplačali ali podpisali deleže. Novi subskribenti na delnice na ime vplačujejo lahko podpisani znesek v četrletnih obrokih, začnši s 1. majem 1908, dočim se ima na delnice na imetelja uplačati pri subskripciji 25% ostalih 75%, pa na poziv snovalnega odbora.

Hotelske naprave „Triglav“ v Boh. Bistrici.

Subskribcijske pole so razpoložene pri **Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani, pri Jadranski banki v Trstu in pri Živnostenski banki na Dunaju in v Pragi**. Podpisovanje se prične dne 1. maja in konča dne 15. maja 1908. Dosedanje deležnike s 500 K prosimo, da podpišejo še 100 K, da dobe potem tri delnice po 200 K. Natančnejša pojasnila daje **dežel. zveza za tujski promet na Kranjskem v Ljubljani hotel Lloyd**, ki tudi slike hotelov vsakomur na željo vpošlje.

Pripravljalni odbor hotelske družbe „Triglav“
v Ljubljani.

Natančnejša pojasnila daje dežel. zveza za tujski promet na Kranjskem v Ljubljani, hotel Lloyd.

Natančnejša pojasnila daje dežel. zveza za tujski promet na Kranjskem v Ljubljani, hotel Lloyd.